

แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
People's participatory in flood management: A case stud of
Subdistrict Kolum, District Yarang,Province Pattani

อาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส

โดย
นายมุฮัมหมัดราฟิด สะมะแอ
นางสาวรุฟาเอ ยีตาเยะ
นางสาวจันจิรา ยีรัน

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมาย
มหาชน

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การอนุมัติ

หัวข้อพิเศษ : แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
กรณีศึกษาตำบลกลอคำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
: People's participatory in flood management: A case stud of
Subdistrict Kolum, District Yarang,Province Pattani

ผู้วิจัย : มุฮัมหมัดราฟิด สะมะแอ¹ รูฟาเอ ยีตายะ² จันจิรา ยีรัน³
วันฮารงค์ บินอิสริส⁴

หลักสูตร : รัฐศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชา : การปกครองและกฎหมายมหาชน

ปีการศึกษา : 2567

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส)

อาจารย์ที่ปรึกษาหัวข้อพิเศษทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน

...../...../.....

.....
(คมวิทย์ สุขเสนีย์)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน อนุมัติให้
การศึกษาหัวข้อพิเศษฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบปฏิบัติสำเร็จของรายวิชาดังกล่าวนี้

...../...../.....

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิรุสรา มินทรศักดิ์)

ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หัวข้อพิเศษ	: แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
	: People's participatory in flood management: A case stud of Subdistrict Kolum, District Yarang,Province Pattani
ผู้วิจัย	: มุฮัมหมัดราฟิด สะมะแอ ¹ รูฟาเอ ยีตาเยะ ² จันจิรา ยีรัน ³ วันฮารงค์ บินอิสริส ⁴
หลักสูตร	: รัฐศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชา	: การปกครองและกฎหมายมหาชน
ปีการศึกษา	: 2567

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการปัญหาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีและ 2) เพื่อศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1)นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ จำนวน 1 คน 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ จำนวน 1 คน 3) หัวหน้าหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 1 คน 4) ผู้ใหญ่บ้านตำบลกอลำ จำนวน 5 คน, และ5) ประชาชน จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด18คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความข้อสรุปแบบอุปนัย เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิด ขึ้นมาวิเคราะห์

ผลการศึกษาจำแนกเป็น 2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบรรเทา มีแผนป้องกันภัย 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัย 2) ด้านการเตรียมการ มีการให้ข้อมูลประชาชนเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกิดอุทกภัย 3) ด้านการสู้ภัย มีการแจ้งเตือนอุทกภัยผ่านระบบเสียงตามสาย เพื่อสื่อสารและแจ้งข่าวสารให้กับประชาชน และ4) ด้านการฟื้นฟู มีการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ฟื้นฟูอาชีพ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในพื้นที่

วัตถุประสงค์ที่ 2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การร่วมคิดและรับฟัง ประชาชนเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมคิดและรับฟังแผนการเผชิญอุทกภัย 2) การร่วมตัดสินใจ ประชาชนมีตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมเพื่อให้มีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันอุทกภัย 3) การร่วม

ปฏิบัติ ประชาชนมีการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มักจะเกิดน้ำท่วมบ่อย และ4) การติดตามและประเมินผล ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของโครงการซ่อมแซมถนน ผ่านเว็บไซต์ หรือสื่อโซเชียลขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ

คำสำคัญ: อุทกภัย; การบริหารจัดการอุทกภัย; การมีส่วนร่วมของประชาชน

Research Title : People's participatory in flood management: A case stud of Subdistrict Kolum, District Yarang,Province Pattani

Research er : Muhammadrafit Samaae¹ Rufa-a Yeetayeh ² Janjira Yeeran³ Wanharong Binisris⁴

Program : Bachelor of Political Science

Major : Government and Public Law

Year : 2567

Abstract

Research report on various problem management of people in Kolam Sub-district, Yarang District, Pattani Province by the committee 1) Study of flood problems of Kolam Sub-district Administration, Yarang District, Pattani Province and 2) Study of people's search in water management of Kolam Sub-district, Yarang District, Pattani Province using qualitative research methodology with advisors consisting of 1) Mayor of Kolam Sub-district Administration Organization 1 person, 2) Permanent Secretary of Kolam Sub-district Administration Organization 1 person, 3) Head of Disaster Prevention and Mitigation Agency 1 person, 4) Village Headman of Kolam Sub-district 5 people, and 5) 10 people, totaling 18 people. The data was verified by inductive method. It is only data that occurred from the analysis

The results of the study were divided into 2 objectives: 1) Flood management of Kolam Subdistrict Administrative Organization, divided into 4 aspects: 1) Mitigation aspect, with 3 phases of disaster prevention plan: before, during and after the disaster. 2) Preparation aspect, with information given to the public about flood preparation. 3) Disaster prevention aspect, with flood warning via public address system to communicate and inform the public. 4) Rehabilitation aspect, with mental rehabilitation, occupation rehabilitation and environmental rehabilitation in the area

Objective 2 The steps of public participation in flood management are divided into 4 steps: 1) Joint thinking and listening, people attend meetings with relevant

agencies to jointly think and listen to flood response plans, 2) Joint decision-making, people have representatives join the meeting to play a role in deciding on flood prevention measures, 3) Joint action, people provide information related to areas that are prone to flooding, and 4) Monitoring and evaluation, people can follow the progress of road repair projects via the website or social media of the Ko Lam Subdistrict Administrative Organization.

Keywords: Flood; Flood management; Public participation.

กิตติกรรมประกาศ

หัวข้อพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส และคณะกรรมการหัวข้อพิเศษที่ได้ให้คำแนะนำ ติดตามความก้าวหน้าและคอยให้กำลังใจอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้การช่วยเหลือ อบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งการวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการหัวข้อพิเศษทุกท่าน ที่ได้เสนอความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานชิ้นนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่อำนวยความสะดวกและให้การช่วยเหลือทุกอย่างด้วยดีเสมอมา ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้าที่ได้ให้กำลังใจและส่งเสริมสนับสนุนกำลังทรัพย์ในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จ

คุณค่าอันพึงมีของรายงานจากหัวข้อพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจเป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก-ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค-ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ-ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1-3
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1-2
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย	2-3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4-21
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอุทกภัย	4-8
2.1.1 คำนิยามและความหมายของอุทกภัย	4
2.1.2 ประเภทของอุทกภัย	5-6
2.1.3 สาเหตุของการเกิดอุทกภัย	6-8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทกภัย	8-10
2.2.1 ความหมายของการบริหารจัดการอุทกภัย	8-9
2.2.2 กระบวนการ/ขั้นตอนการบริหารจัดการอุทกภัย	9-10
2.3 มาตรการด้านการบริหารจัดการภัยน้ำท่วม	11-13
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	13-16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.1 ความหมายของปัจจัยการมีส่วนร่วม.....	13-14
2.4.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม.....	14-15
2.4.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม	15-16
2.5 บริบทพื้นที่ตำบลกอลำ	16-17
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17-20
2.7 กรอบแนวคิด	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย	22-24
3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก	22
3.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ	22-23
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	23
3.5 ระยะเวลาการวิจัย	24
บทที่ 4 ผลการวิจัย	25-40
4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1	25-31
4.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2	31-40
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	41-44
5.1 สรุป	41-43
5.2 อภิปราย	43-44
5.3 ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	45-47
บุคลากร	48-49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	50-56
ภาคผนวก ก	50-52
ภาคผนวก ข	53-56
ประวัติผู้วิจัย	57-59

สารบัญภาพ

เรื่อง

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย 21

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ภัยพิบัติจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นในแต่ละปีทั่วโลก ทำให้เกิดความสูญเสีย เช่น สูญเสีย ร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล และจำนวนความสูญเสียมียังเพิ่มขึ้น ทั้งที่ในปัจจุบันมีการพัฒนาวิทยาการเพื่อลดความสูญเสียชีวิตที่เกิดขึ้น แต่เมื่อเกิดภัยพิบัติในแต่ละครั้ง มนุษย์ก็ไม่สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ ดังนั้นสิ่งที่เราสามารถกระทำได้คือการบรรเทาความสูญเสียให้น้อยที่สุด การเข้าไปช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีรวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะ ซึ่งจะต้องอาศัยการพยากรณ์ที่แม่นยำ การเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ มาตรการป้องกันและการเตรียมพร้อมของชุมชนที่เหมาะสมและการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงเป็นทางเลือกที่ถูกใช้เพื่อบรรเทาความสูญเสียชีวิต ดังนั้นการสร้างความตระหนักในสังคมถึงภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560) อีกด้านหนึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ เนื่องจากการก่อตัวของภัยพิบัติเกิดขึ้นจากการกระทำของธรรมชาติที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญกับอุทกภัยซึ่งเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติมาโดยตลอด อีกทั้งอุทกภัยมีลักษณะสำคัญในแง่ที่การก่อตัวของสถานการณ์สามารถทวีความรุนแรงและผลกระทบ หากประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยไม่มีขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับมือและบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ขณะเดียวกันแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 สนับสนุนให้รัฐนำประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติตามแนวทางการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้ประชาชนสามารถเตรียมความพร้อมรับมือและบรรเทาผลกระทบในเบื้องต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2558)

สถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลายจังหวัดของประเทศไทย ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในช่วงอุทกภัยและหลังเกิดอุทกภัย ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมขังเน่าเสียในพื้นที่ชุมชนและเกษตรกรรม ปัญหาระบายน้ำออกจากพื้นที่ท่วมขังที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้นในช่วงอุทกภัยและที่ตกค้างหลังจากเกิดอุทกภัย ปัญหาระบบจัด/บำบัดมลพิษได้รับ

ความเสียหายจากอุทกภัยและไม่สามารถใช้การได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะต้องได้รับการจัดการโดยเร็ว เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับอุทกภัยในพื้นที่กอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เกิดจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มดินเป็นดินร่วนปนทรายในช่วงฤดูฝนก็จะประสบปัญหาน้ำท่วมขัง น้ำฝนจะไหลมาจากเขาตุมและเขาลานควาย ไหลทะลักเข้าสู่บริเวณพื้นที่การเกษตรของหมู่บ้านกอลำ ที่ถูกปิดกั้นโดยถนนและคันคูส่งน้ำจึงเกิดน้ำท่วมขังบริเวณหมู่บ้านเพราะไม่มีคูน้ำช่วยในการระบายน้ำ มีน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานาน ซึ่งเป็นปัญหาที่พยายามแก้ไขตลอด ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือจะทำให้น้ำเอ่อล้นทะลักเข้าสู่หมู่บ้าน เกิดน้ำท่วมขังบริเวณหมู่บ้าน นาข้าว พืชผักและผลไม้ได้รับความเสียหาย ไม่สามารถทำการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ได้ตามฤดูกาล สัตว์เลี้ยงในพื้นที่ตาย ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบไม่มีที่อยู่อาศัย ถนนหนทางภายในหมู่บ้านถูกน้ำท่วมขัง การสัญจรติดขัดทำให้ไม่สามารถใช้ถนนในการเดินทางได้ ราษฎรใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก

ประชาชนในพื้นที่จำเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมรับมือปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมกันในกลุ่มก็จะเป็นการป้องกันการสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดอุทกภัยได้ หากประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการมีส่วนร่วมและสามารถนำมาจัดการกับการป้องกันอุทกภัยที่เกิดขึ้นได้ จะสามารถยกระดับให้เป็นแบบอย่างให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยได้ต่อไป

ดังนั้นด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้มองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดอุทกภัยดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ กรณีศึกษาตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางในการจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ และศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยกรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ ตำบลกอลำ รวม จำนวน 18 คน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านกอลำ
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยในพื้นที่
3. ทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ
4. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของประชาชน

1.5 คำนียามศัพท์เฉพาะ

อุทกภัย หมายถึง ภัยอันตรายที่เกิดจากน้ำท่วมสร้างความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สินและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ตำบลกอลำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การตัดสินใจ การดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงการได้รับผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ตำบลกอลำ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอุทกภัย

2.1.1 คำนิยามและความหมายของอุทกภัย

เกิดจากการเกิดอุทกภัยและดินโคลนถล่ม ปัญหาเรื่องอุทกภัยนั้นว่ามีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันที่สภาพป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงเป็นอันมาก ในระยะไม่กี่ปีมานี้ ข่าวการเกิดน้ำไหลป่าเข้าท่วมไร่นา บ้านเรือน ทำลายทรัพย์สิน ชีวิตสัตว์และมนุษย์อยู่เสมอ ทำให้ทรัพย์สินของประเทศต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นการกระทบกระเทือนต่อภาวะทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีกินดีของมนุษย์

สมิทธิ ธรรมสโรช (2554) ได้ให้ความหมายของอุทกภัยว่า หมายถึง ภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน

วิภา รุ่งติลกโรจน์ (2557) ได้อธิบายความหมายของอุทกภัยซึ่งสามารถสรุปได้ว่าเป็นภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลันหรืออันตรายเกิดจากสภาวะน้ำไหลเอ่อล้นฝั่งแม่น้ำ ลำธาร หรือทางน้ำ

มันทนา พฤกษ์วัน (2560) ได้ให้ความหมายของอุทกภัยว่า หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีน้ำเป็นสาเหตุ อาจจะเป็น น้ำท่วม น้ำป่า หรืออื่น ๆ โดยปกติอุทกภัยเกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานานทำให้เกิดการสะสมน้ำบนพื้นที่ซึ่งระบายออกไม่ทันทำให้ พื้นที่นั้นมีน้ำท่วมภัยร้ายที่กีดกันโดยธรรมชาติและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้

กรมอุตุวิทยามหาวิทยาลัย (2561) ได้ให้ความหมายของอุทกภัยว่า หมายถึง เหตุการณ์ที่มีน้ำท่วมพื้นดินสูงกว่าระดับปกติ ซึ่งมีสาเหตุจากการมีปริมาณน้ำฝนมากจนทำให้มีปริมาณน้ำส่วนเกินมาเติมปริมาณน้ำผิวดินที่มีอยู่ตามสภาพปกติ จนเกินขีดความสามารถการระบายน้ำของแม่น้ำ ลำคลองและยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติ ทั้งเจตนาและไม่เจตนาจนเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

จากนิยามความหมายของนักวิชาการดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้น สามารถสรุปความหมายของอุทกภัยได้ว่า หมายถึง ภาวะน้ำท่วมหรือเหตุการณ์ที่มีน้ำท่วมพื้นดินสูงกว่าระดับปกติและส่งผลให้เกิดความเสียหาย ความเดือดร้อนต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

2.1.2 ประเภทของอุทกภัย

ประเภทของน้ำท่วมหรืออุทกภัยนั้น ได้มีนักวิชาการอธิบายการจำแนกประเภทของน้ำท่วมหรืออุทกภัย ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สมิทธิ ธรรมสโรช (2554) ได้จำแนกลักษณะของอุทกภัยหรือน้ำท่วมใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน มักจะเกิดขึ้นในที่ราบต่ำหรือที่ราบลุ่มบริเวณใกล้ภูเขาต้นน้ำ เกิดขึ้นเนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้จำนวนน้ำสะสมมีปริมาณมากจนพื้นดิน และต้นไม้ดูดซับไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายร้ายแรงระดับหนึ่ง ที่ทำให้บ้านเรือนพังทลายเสียหาย และอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้

2. น้ำท่วม หรือน้ำท่วมขัง เป็นลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมากที่ไหลบ่าในแนวระนาบ จากที่สูงไปยังที่ต่ำเข้าท่วมอาคารบ้านเรือน เรือกสวนไร่นาได้รับความเสียหายหรือเป็นสภาพน้ำท่วมขัง ในเขตเมืองใหญ่ที่เกิดจากฝนตกหนัก ต่อเนื่องเป็นเวลานานสาเหตุมาจากระบบการระบายน้ำไม่ดีพอ มีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำ หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูง

3. น้ำล้นตลิ่ง เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำจำนวนมากที่เกิดจากฝนหนักต่อเนื่อง ที่ไหลลงสู่ลำน้ำหรือแม่น้ำมีปริมาณมากจนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่าง หรือออกสู่ปากน้ำไม่ทัน ทำให้เกิดสถานะน้ำล้นตลิ่งเข้าท่วมเรือกสวน ไร่นา และบ้านเรือนตามสองฝั่งน้ำ จนได้รับความเสียหาย ถนนหรือสะพานอาจชำรุด ทางคมนาคมถูกตัดขาดได้

ไทยภักดี ธรรมมงคล (2554) นักอุทกวิทยาจำแนกประเภทของการเกิดน้ำท่วมตามลักษณะสาเหตุและพื้นที่เกิดน้ำท่วมออกเป็น 4 ประเภทสำคัญคุดังนี้

1. น้ำท่วมริมฝั่งแม่น้ำจากน้ำล้นตลิ่ง โดยทั่วไปมักเกิดในแม่น้ำขนาดใหญ่ มีลักษณะน้ำมันจะหนึ่และไหลเข้าท่วมบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ความเสียหายเกิดจากการน้ำท่วมท่วมขังในระยะยาว สาเหตุมักเกิดจากฝนตกหนักอันเนื่องมาจากร่องมรสุมกำลังแรงและพายุหมุน อาทิ ได้ฝุ่น พายุ โชน ร้อน พายุดีเปรสชัน น้ำท่วมประเภทนี้มักมีช่วงเวลาการเกิดที่แน่นอนและจะท่วมเป็นเวลานานหลายสัปดาห์

2. น้ำท่วมจากน้ำป่าไหลหลาก โดยทั่วไปมักเกิดในรูปน้ำขนาดเล็กที่มี Slope ลาดชัน มีลักษณะน้ำตาที่ไหลลงมาอย่างรวดเร็วและจะรุนแรงมากขึ้น หากลุ่มน้ำมีลักษณะเป็น Fan Slope สาเหตุมักเกิดจากฝนตกหนักอันเนื่องมาจากพายุฝนฟ้าคะนองและพายุหมุน น้ำท่วมประเภทนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้นหากมีการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อทำให้น้ำไหลหรือเปลา่มาอย่างรวดเร็ว และมีอำนาจทำลายล้างมากขึ้น

3. น้ำท่วมในเขตเมือง โดยทั่วไปมักเกิดในเมืองใหญ่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและไม่เป็นระเบียบมีการบุกรุกหรือก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างใน Flood Plain ทำให้ปริมาณน้ำจากฝนที่ตกหนักและ

ออกได้ไม่สะดวกจึงเพิ่มปริมาณน้ำมากขึ้นและท่วมเป็นบริเวณกว้างขึ้น น้ำท่วมประเภทนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมมากที่สุด

4. น้ำท่วมบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ โดยทั่วไปมักเกิดบริเวณบางส่วนของปากแม่น้ำ ในระยะที่มีลมพายุ มีฝนตกหนักและน้ำป่าไหลลงมาจากลุ่มน้ำตอนบน ส่วนมากจะเกิดในประเทศบังคลาเทศหรือจีน เมื่อเกิดพายุหมุนเคลื่อนจากลมพายุจะพัดผ่านบริเวณนั้นอย่างรุนแรง ทำให้ประชากรเสียชีวิตมากและบ้านเรือนเสียหายอย่างรุนแรง

Wordpress.com (2561) ได้อธิบายถึงประเภทของอุทกภัย โดยจำแนกตามลักษณะของการเกิด ซึ่งสามารถแบ่งเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ลักษณะ ได้แก่

1. น้ำท่วมขัง เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ มักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำและบริเวณชุมชนเมืองใหญ่ ๆ มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเกิดจากฝนตกหนัก ณ บริเวณนั้น ๆ ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน หรือเกิดจากสภาวะน้ำล้นตลิ่ง น้ำท่วมขังส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณท้ายน้ำและมีลักษณะแผ่เป็นบริเวณกว้างเนื่องจากไม่สามารถระบายได้ทัน ความเสียหายจะเกิดกับพืชผลทางการเกษตรและอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเสียหายอื่น ๆ มีไม่มากนักเพราะสามารถเคลื่อนย้ายไปอยู่ในที่ที่ปลอดภัย

2. น้ำท่วมฉับพลัน เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในพื้นที่ เนื่องจากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันมาก และมีคุณสมบัติในการกักเก็บหรือการต้านน้ำน้อย เช่น บริเวณต้นน้ำซึ่งมีความชันของพื้นที่มาก พื้นที่ป่าถูกทำลายไปทำให้การกักเก็บหรือการต้านน้ำลดน้อยลงบริเวณพื้นที่ถนและสนามบิน เป็นต้น หรือเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น เขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำพังทลาย น้ำท่วมฉับพลันมักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนักไม่เกิน 6 ชั่วโมง และมักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งอาจจะไม่มีฝนตกหนักในบริเวณนั้นมาก่อนเลยแต่มีฝนตกหนักมากบริเวณต้นน้ำที่อยู่ห่างออกไป เนื่องจากน้ำท่วมฉับพลันมีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความรวดเร็วมากโอกาสที่จะที่จะป้องกันและหลบหนีจึงมีน้อย ดังนั้นความเสียหายจากน้ำท่วมฉับพลันจึงมีมากทั้งแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

กล่าวโดยสรุป สภาวะน้ำท่วมในประเทศไทย สามารถจำแนกตามลักษณะการเกิดได้ 2 ประเภท คือ 1) น้ำท่วมขัง/น้ำล้นตลิ่ง เป็นสภาวะน้ำท่วมหรือสภาวะน้ำล้นตลิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป 2) น้ำท่วมฉับพลัน เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในพื้นที่เนื่องจากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันมากมีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความเร็วมาก

2.1.3 สาเหตุของการเกิดอุทกภัย

ภาณุมาศ กำคำเพชร (2550: 8-10) ได้จำแนกสาเหตุของการเกิดอุทกภัยในประเทศไทยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) สาเหตุจากธรรมชาติ ได้แก่

(1) พายุหมุนเขตร้อน หมายถึง หย่อมความกดอากาศที่มีกำลังแรง พายุดีเปรสชันที่จะพัฒนาเป็นพายุโซนร้อน พายุไต้ฝุ่นตามลำดับ ความเสียหายที่เกิดจากพายุมี 3 ประการหลัก ได้แก่ ลมพัดแรง อุทกภัยเนื่องจากฝนตกหนักมาก คลื่นายุซัดชายฝั่ง

(2) ร่องมรสุม จะเริ่มผ่านประเทศไทยในเดือนพฤษภาคม บริเวณร่องมรสุมหากเป็นแนวตีบแคบจะมีเมฆมากและมีฝนตกอย่างหนาแน่น ฝนที่ตกจะมีลักษณะตกชุกเป็นครั้งแรก (ตกๆ หยุดๆ วันละหลายครั้ง) แต่ตกไม่หนัก

(3) ลมมรสุมมีกำลังแรง ลมมรสุมเกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิของพื้นดินพื้นน้ำในฤดูหนาวและฤดูร้อนลมมรสุมที่กำลังแรงจัด ได้แก่ มรสุมที่เกิดบริเวณภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทยอยู่ในอิทธิพลของมรสุม 2 ฤดูคือ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มรสุมนี้ก่อให้เกิดอุทกภัยได้เนื่องจากเมื่อ พัดจากมหาสมุทรอินเดียปะทะกับขอบฝั่งตะวันตกของภาคใต้ และเมื่อผ่านอ่าวไทยแล้ว จะทำให้เกิดระดับน้ำในทะเลและแม่น้ำสูงจนเป็นน้ำท่วมและเกิดอันตรายได้ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มพัด ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ จะทำให้เกิดผลทางของชายฝั่งตะวันออกของภาคใต้เกิดคลื่นใหม่มาก และระดับน้ำสูงจากระดับปกติมากจนอาจจะเกิดน้ำท่วม

(4) พายุฟ้าคะนอง พายุฝนหรือฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นติดต่อกันเป็นเวลาหลายชั่วโมงทำให้มีฝนตกหนักต่อเนื่องกันนาน มีปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในบริเวณที่ราบภูเขา น้ำฝนที่มีปริมาณมากที่ตกในป่าและบนภูเขาไหลอย่างรุนแรงลงสู่ที่ราบเชิงเขาทำให้เกิดน้ำท่วมขึ้นในระยะเวลาสั้นๆ น้ำป่าและน้ำจากภูเขาที่ไหลลงสู่ที่ต่ำอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดน้ำท่วมเรียกว่า น้ำท่วม ฉับพลัน ในประเทศไทยจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับเทือกเขาสูง อาทิจังหวัดเชียงใหม่เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้อยู่เสมอ ด้วยคลื่นน้ำขนาดใหญ่เคลื่อนที่อย่างรวดเร็วมาก

(5) น้ำทะเลหนุน ในระยะเวลาของภาวะน้ำเกิด คือระดับน้ำทะเลสูงสุดจากน้ำขึ้นปกติประมาณร้อยละ 20 น้ำทะเลจะหนุนให้ระดับน้ำในแม่น้ำสูงขึ้นอีกมาก หากเป็นระยะเวลาที่ประจวบระหว่างน้ำป่าและน้ำจากภูเขาไหลลงสู่แม่น้ำจะทำให้อัตราการไหลของน้ำในแม่น้ำลดลงมากหรืออาจจะหยุดไหล น้ำในแม่น้ำมีระดับสูงอยู่แล้ว ย่อมก่อให้เกิดน้ำท่วมตลิ่งท่วมจริงบริเวณ บ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำได้

(6) แผ่นดินไหวหรือภูเขาไฟระเบิด เมื่อเกิดแผ่นดินไหวหรือเมื่อเกิดภูเขาไฟระเบิดบนบกและภูเขาไฟระเบิดใต้น้ำ เปลือกของผิวโลกบางส่วนจะได้รับความกระทบกระเทือน ต่อเนื่องกัน บางส่วนของผิวโลกจะสูงขึ้น บางส่วนจะยุบลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อภูเขาไฟใต้น้ำระเบิดจะทำให้เกิดคลื่นใหญ่ในมหาสมุทรและเกิดน้ำท่วมตามเกาะและเมืองตามชายฝั่งทะเล

2) สาเหตุจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่

(1) การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้การไหลบ่าเพิ่มมากขึ้นและไหลเร็วมากขึ้น เป็นการเพิ่มความรุนแรงของน้ำในการทำลายและยังเป็นสาเหตุของดินถล่มด้วย นอกจากนี้ยังทำให้ดินถูกชะล้างให้ไหล

ลงมาตกตะกอนในท้องน้ำ ทำให้ท้องน้ำตื้นเขิน ไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน น้ำจึงล้นตลิ่ง ท่วมบ้านเรือนและสาธารณูปโภค

(2) ขยายเขตเมืองเข้าไปปลูกลำในเขตที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood Plain) ซึ่งเป็นแหล่งเก็บน้ำธรรมชาติเพื่อไม่ให้ท่วมที่อื่น ดังนั้นเมื่อน้ำล้นตลิ่งก็จะเข้าไปท่วมบริเวณที่เป็นชุมชน ที่ราบดังกล่าวมาก่อน บริเวณนี้จึงไม่ควรปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างถาวร อาทิ บ้านพักอาศัย

(3) สร้างหมู่บ้านจัดสรรขวางทางน้ำธรรมชาติ ผลก็คือถูกน้ำท่วมทั้งหมู่บ้านในระดับสูง นอกจากนี้ยังทำให้บริเวณใกล้เคียงถูกน้ำท่วมไปด้วย

(4) การออกแบบทางระบายน้ำของถนนไม่เพียงพอทำให้น้ำล้นเอ่อในเขตเมืองทำความเสียหายให้แก่ชุมชนในเมืองใหญ่ เนื่องจากน้ำระบายได้ช้ามากถึงแม้การเกิดอุทกภัยจะสามารถจำแนกสาเหตุของการเกิดได้อย่างชัดเจน แต่ในสภาพที่แท้จริงอุทกภัยมักเกิดจากหลายสาเหตุพร้อมกัน และมักจะประกอบกันส่งเสริมให้อุทกภัยแต่ละครั้งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเสียหายมากขึ้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของการเกิดอุทกภัย เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ ที่มีรูปแบบ ลักษณะของการเกิดที่แตกต่างกันตามแต่ละประเภทหรือชนิดของภัยพิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมโดยผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นขึ้นอยู่กับความรุนแรงของภัยพิบัติประเภทนั้นๆ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทกภัย

2.2.1 ความหมายของการบริหารจัดการอุทกภัย

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารจัดการอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2555 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555) โดยได้กล่าวว่า การเกิดอุทกภัยร้ายแรงอย่างยิ่งครอบคลุมในหลายพื้นที่ทำให้มีความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นอันมาก การบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยจึงเป็นการดำเนินการในระดับชาติที่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง และระดมทรัพยากรที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการ เพื่อให้การจัดการน้ำเป็นไปอย่างเป็นระบบและสามารถเตรียมการป้องกันรวมทั้งแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยอย่างเร่งด่วน สมควรกำหนดระเบียบการปฏิบัติราชการเพื่อให้การบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการบูรณาการแผนงานและการทำงานหน่วยงานของรัฐ การป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยที่เกี่ยวข้องเข้าไว้ด้วยกันโดยมีองค์การรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย และบริหารจัดการเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย เพื่อให้การกำหนดแนวทางการทำงาน การสั่งการ และการแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วมีความสอดคล้องเป็นเอกภาพเดียวกันในการอำนวยความสะดวกและการบริหารจัดการทุกพื้นที่ให้เป็นแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยเป็นไปอย่างรวดเร็วและสามารถแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป โดยอาศัยอำนาจ

ตามความในมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534) นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ในมาตรา 3 ของระเบียบนี้ว่า

การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย หมายความว่า การกำหนดแผนหรือการดำเนินการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย อย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนาการป้องกันภัยพิบัติ การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติอุทกภัย การฟื้นฟูและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำหรือลุ่มน้ำ สิ่งที่ใช้ใช้ในการกักเก็บน้ำ ระบายน้ำ หรือล้นน้ำ และการจัดเก็บพื้นที่รับรองน้ำ

แผนปฏิบัติการ หมายความว่า แผนปฏิบัติการบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยแห่งชาติ

หน่วยงานของรัฐ หมายความว่า ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐ

กนอช. หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ

สบอช. หมายความว่า สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ

ทั้งนี้สามารถสรุปความหมายของการบริหารจัดการอุทกภัยได้ว่า หมายถึง การกำหนดแผนในการดำเนินการบริหารจัดการกรณีเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนาการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยพิบัติทางน้ำ

2.2.2 กระบวนการ/ขั้นตอนการบริหารจัดการอุทกภัย

โดยกระบวนการบริหารจัดการอุทกภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านระยะก่อนเกิดอุทกภัย 2) การบริหารจัดการด้านระยะการเกิดอุทกภัย และ 3) การบริหารจัดการด้านระยะหลังการเกิดอุทกภัย โดยมีรายละเอียดของการบริหารจัดการในแต่ละด้านดังนี้

1. การบริหารจัดการด้านระยะก่อนเกิดอุทกภัย หมายถึง การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้น ตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยจังหวัด ชุมพร พ.ศ. 2560 มีการกำหนดบุคคลรับผิดชอบในการจัดการอุทกภัยในแต่ละหมู่บ้าน โดยจัดให้มีคนสังเกต วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ระดับน้ำอยู่เป็นประจำ มีการสำรวจ ตรวจสอบ การติดตั้งเครื่องสูบน้ำในแต่ละหมู่บ้านว่าใช้งานได้หรือไม่ รวมถึงการขุดลอกคลองระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอ มีการสำรวจสภาพแม่น้ำลำคลองและประตูระบายน้ำว่ามีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และใช้งานได้หรือไม่ มีการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ มีการรวบรวมข้อมูล มีการวิเคราะห์และการประเมินสภาพอากาศอยู่เป็นประจำ มีการจัดทำระบบการแจ้งเตือนภัยนำท่วมที่ทันสมัย มีการเตรียมการด้าน

บุคลากรและเครื่องมือให้พร้อมแก้ไขปัญหา มีการจัดระบบสื่อสารหลัก และสื่อสารรอง การประสานงานเชื่อมโยงระบบการติดต่อสื่อสาร มีการแจ้งเรือประมง เรือท่องเที่ยวในการออกเรือ แจ้งคลื่นลมแรงอย่างสม่ำเสมอ

2. การบริหารจัดการด้านระยะการเกิดอุทกภัย หมายถึง การดำเนินงานเพื่อเป็นการเผชิญเหตุระหว่างที่เหตุการณ์อุทกภัยยังคงดำเนินอยู่ภายในพื้นที่ ตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560 การที่เมื่อประสบเหตุอุทกภัยเทศบาลจะดำเนินการแจ้งจังหวัด อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ พร้อมกับแจ้งจำนวนหมู่บ้านที่จะเข้าช่วยเหลือ โดยมีการเตรียมอาหารพร้อมรับประทานและน้ำดื่มทุกมื้อ มีการแจกจ่ายยาที่จำเป็น ช่วยเหลือเครื่องนุ่งห่ม เครื่องอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ หากต้องอพยพประชาชนจะมีการแจ้งจังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุนการขนย้ายทันที มีการสำรวจการช่วยเหลือให้ทั่วถึง ไม่ให้ตกหล่น และมีการแจ้งข่าวเพื่อเป็นตัวกลางเชื่อมต่ออำเภอ/จังหวัดเป็นระยะ ๆ มีการประสานหน่วยงานหลัก เพื่อขอรับการสนับสนุน อุปกรณ์ที่จังหวัดไม่มี ส่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการช่วยเหลือลงพื้นที่นำท่วมเพื่อตรวจสอบติดตามผลการช่วยเหลือ มีการศึกษาหาแนวทางดำเนินการให้น้ำลดโดยเร็วที่สุด เช่น สูบน้ำออก มีการสำรวจตรวจสอบเส้นทางรถไฟว่ามีจุดชำรุดเสียหายหรือไม่ รวมถึงการเตรียมพร้อมหากได้รับการร้องขอความช่วยเหลือทางทะเล

3. การบริหารจัดการด้านระยะหลังเกิดอุทกภัย หมายถึง การดำเนินงานเพื่อเป็นการฟื้นฟูและเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นภายหลังที่เหตุอุทกภัยได้สิ้นสุดลงตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560 มีการจัดเตรียมสถานที่รองรับผู้อพยพที่ต้องย้ายจากที่อยู่เดิม มีการจัดระเบียบในพื้นที่รองรับการอพยพ ขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สิน การรักษาพยาบาลผู้ป่วย มีการสำรวจที่พักอาศัยที่เสียหายของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงมีการดำเนินการฟื้นฟูบูรณะและซ่อมแซมในเบื้องต้นเพื่อแก้ไขเยียวยาความเสียหายในทรัพย์สินสาธารณะ และที่อยู่อาศัยของประชาชน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2556) ได้อธิบายถึงกระบวนการในการบริหารจัดการสาธารณภัย (อุทกภัย) ว่าประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ได้แก่ 1) ระยะก่อนเกิดภัย 2) ระยะเกิดภัย และ 3) ระยะหลังเกิดภัย

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการอุทกภัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปองค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการอุทกภัย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการระยะก่อนเกิดอุทกภัย 2) ด้านการบริหารจัดการระยะการเกิดอุทกภัย และ 3) ด้านการบริหารจัดการระยะหลังเกิดอุทกภัย

2.3 มาตรการด้านการบริหารจัดการภัยน้ำท่วม

ชูโชค อายุพงศ์(2560) กล่าวไว้ว่าน้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นได้ แต่สามารถหาวิธีลดความรุนแรงและบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมาตรการป้องกันความเสียหายและบริหารจัดการน้ำท่วมเป็นการพยายามเรียนรู้และเข้าใจในผลกระทบจากน้ำท่วมที่มีต่อชุมชน สังคม และเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำและพื้นที่น้ำท่วมถึง แนวทางการป้องกันความเสียหายจากน้ำท่วมและการบริหารจัดการน้ำท่วมประกอบไปด้วย มาตรการที่นำสิ่งก่อสร้างมาใช้ลดขนาดความรุนแรงของ น้ำท่วม เช่น การปรับปรุงสภาพลำน้ำ การใช้อ่างเก็บน้ำ เขื่อนและพังกั้นน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีมาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วย มาตรการการป้องกันความเสียหายและบรรเทาทุกข์ เช่นการวางผังเมือง การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม ซึ่งโดยทั่วไปควรใช้มาตรการทั้งสองอย่างร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพในการบรรเทาภัยพิบัติที่ดียิ่งขึ้นงานบรรเทาปัญหาน้ำท่วมจะทำการวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาโดยเลือกจากหนึ่งหรือหลายข้อ ในหัวข้อต่อไปนี้จะใช้ลดความรุนแรงของเหตุการณ์น้ำท่วม

(1) การลดอัตราการไหลของน้ำโดยการใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อชะลอการไหลของน้ำ

(2) การควบคุมปริมาณการไหลโดยกักน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำหรือแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อควบคุมปริมาณน้ำไม่ให้ไหลมากเกินไปโดยเฉพาะในช่วงน้ำท่วม

(3) การจำกัดเส้นทางการไหลของลำน้ำโดยการสร้างพังกั้นน้ำหรือคลอง

(4) การปรับปรุงสภาพลำน้ำและสภาพการไหล เช่น การสร้างทางระบายน้ำอ้อมตัวเมืองเพื่อลดระดับความสูงของน้ำในลำน้ำสายหลัก

(5) การระบายน้ำออกจากลำน้ำที่มีสภาพวิกฤติ เช่น การใช้เครื่องสูบน้ำ เป็นต้นสำหรับการนำมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างมาใช้ สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณา คือ การเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาวิธีใดวิธีหนึ่งทีละมาแล้วข้างต้น อาจเกิดผลกระทบกับสมดุลของแม่น้ำสายเดิมหรืออาจทำให้สภาพการเก็บกักน้ำในพื้นที่ของน้ำลดลงและทำให้อัตราการไหลมีค่าเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาเพื่อหาวิธีอื่นมาใช้แก้ปัญหา เช่น การปรับปรุงลักษณะภูมิทัศน์ของลำน้ำหรือการปรับสภาพ พื้นผิวลำคลองโดยลาดผิวด้วยวัสดุที่ช่วยลดความเร็วในการไหล ส่วนมาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้างเป็นมาตรการที่ไม่ได้เน้นงานสิ่งปลูกสร้างถาวรโดยอาจมีสิ่งก่อสร้างชั่วคราว เช่น กำแพง กั้นน้ำ กระจสอบทราย เป็นต้น ดังนั้น จึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย การประเมินผลเพื่อตัดสินใจในการหาแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้างเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร เนื่องจากการกำหนดนโยบายบางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมมากกว่ามาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง นอกจากนี้ยังต้องศึกษาให้ครอบคลุมเพื่อให้ถูกกฎหมายด้วย

มาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วย 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่พยายามจะทำให้เกิดน้ำท่วมได้ยากขึ้น เช่น การจัดการใช้สอยที่ดิน การวางผังเมือง การควบคุมสิ่งปลูกสร้างและการขยาย

เมือง การเวนคืนที่ดินและการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างบริเวณทางน้ำท่วม การปรับปรุงสภาพอ่างเก็บน้ำ การเก็บกักและควบคุมปริมาณน้ำในพื้นที่เป็นต้น และมาตรการลดผลกระทบจาก น้ำท่วมช่วยให้ประชาชนได้รับความเสียหายและมีผลกระทบกับชีวิตประจำวันน้อยลงกว่าเดิม เช่นการพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม การให้ความรู้และข้อมูลสาธารณะ การป้องกันน้ำท่วมสิ่งปลูกสร้างการอพยพออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย แผนรับมือน้ำท่วม แผนบรรเทาทุกข์ การประกันภัยน้ำท่วม การปรับเปลี่ยนสภาพน้ำท่วม เป็นต้น

แนวทางที่ดีในการป้องกันความเสียหายจากน้ำท่วมควรใช้มาตรการหลายอย่างร่วมกันโดย มาตรการที่เลือกใช้ทั้งมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง ประสิทธิภาพและความสำเร็จในการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ คือ การเข้าใจและยอมรับในการเกิดน้ำท่วมและการตอบสนองจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการน้ำท่วม

นายปราโมทย์ ไม้กลัด(2559) กล่าวว่ามาตรการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและอุทกภัยเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาวิเคราะห์และดำเนินการด้วยวิธีการ ต่าง ๆ ดังนี้

(1) การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและอุทกภัยด้วยสิ่งก่อสร้าง มีเป้าหมายเพื่อป้องกันและบรรเทาน้ำท่วม กรณีเกิดน้ำไหลหลากท่วมฉับพลันจนเกิดความเสียหายแก่ชุมชนและทรัพย์สินหรือกรณีน้ำจากแม่น้ำลำคลองไหลบ่าตลิ่งท่วมพื้นที่เพาะปลูกหรือพื้นที่ชุมชนได้รับความเสียหายโดยโครงการหรือวิธีการที่พิจารณาและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด โดยได้รับประโยชน์และการยอมรับจากชุมชน ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกัน ดังต่อไปนี้

(1.1) การก่อสร้างคันกั้นน้ำ สร้างห่างจากตลิ่งพอประมาณกั้นน้ำที่มีระดับสูงกว่าตลิ่งไม่ให้ไหลบ่าเข้าท่วมพื้นที่ที่ต้องการป้องกัน

(1.2) การก่อสร้างคลองผันน้ำ ผันน้ำบางส่วนออกจากลำน้ำสายหลักที่ล้นตลิ่งไปลงลำน้ำสายอื่นหรือระบายออกสู่ทะเล

(1.3) การปรับปรุงสภาพลำน้ำ ปรับปรุงและตกแต่งลำน้ำเพื่อช่วยให้น้ำไหลได้สะดวก มีกระแส น้ำไหลเร็วขึ้น

(1.4) การก่อสร้างเขื่อนกั้นเก็บน้ำ เก็บกักน้ำอุทกภัยในฤดูน้ำหลากไม่ให้ไหลลงมาทันทีทันใดตามธรรมชาติจนท่วมพื้นที่สองฝั่งลำน้ำตอนล่าง

(1.5) การระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มด้วยระบบระบายน้ำเพื่อได้น้ำขังอยู่นานวัน

(1.6) การอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร อนุรักษ์ป่าไม้ร่วมกับการอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีการต่างๆ ช่วงบรรเทาไม่ให้น้ำหลากมาทันทีทันใดได้

(2) การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและอุทกภัยด้วยการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง มีเป้าหมายในการป้องกันและบรรเทาภัยด้วยการจัดการด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติและรู้ทันธรรมชาติซึ่งควรดำเนินการด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน ดังต่อไปนี้

(2.1) จัดทำแผนที่แสดงบริเวณน้ำท่วมซ้ำซากของกลุ่มน้ำต่าง ๆ มีรายละเอียดสำคัญครบถ้วนทุกด้านเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการต่อไป

(2.2) การจัดการด้านผังเมือง

(2.3) ปรับระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องกับสภาพการมีน้ำท่วมนาน 1-2 เดือน

(2.4) ให้ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดน้ำท่วมในพื้นที่เพาะปลูกเป็นประจำให้เป็นประโยชน์ โดยปรับพื้นที่ทำการเกษตร ทำคันกันน้ำ ร่วมกับการขุดดินเป็นสระเก็บน้ำขนาดใหญ่เก็บน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูแล้ง เปลี่ยนระบบการปลูกข้าวมาปลูกพืชไร่ เลี้ยงปลา และการทำเกษตรผสมผสาน

(2.5) รัฐร่วมกับบริษัทประกันภัยพิจารณาเรื่องระบบประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วยธุรกิจประกันภัย

(2.6) กรณีหมู่บ้านหรือชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขา เมื่อศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันแล้วพบว่าเสี่ยงภัยมาก จึงควรพิจารณาจัดตั้งหมู่บ้านใหม่บริเวณพื้นที่สูงใกล้กับหมู่บ้านเดิม เพื่อจะได้ไม่ต้องเสี่ยงภัยหรือเสียค่าใช้จ่ายในสิ่งก่อสร้างสำหรับป้องกันภัยโดยไม่อาจรับประกันได้ว่ามีความปลอดภัยเท่าที่ควร เรียกว่า วิธีหลบภัย ไม่สู้กับธรรมชาติ

กล่าวสรุป มาตรการด้านการบริหารจัดการภัยน้ำท่วมสามารถหาวิธีลดความรุนแรงและบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียที่จะเกิดได้ โดยมาตรการป้องกันความเสียหายและบริหารจัดการน้ำท่วมเป็นการพยายามเรียนรู้และเข้าใจในผลกระทบจากน้ำท่วมที่มีต่อชุมชน สังคม และเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้อง กับผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำและพื้นที่น้ำท่วมถึง และอุทกภัยเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาวิเคราะห์และดำเนินการด้วยวิธีการ ต่าง ๆ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.4.1 ความหมายของปัจจัยการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของปัจจัยการมีส่วนร่วม พบว่ามีนักวิจัยหรือนักวิชาการได้อธิบายไว้ ดังนี้

ยุพาพร รูปงาม (2545) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation) คือ ผลมาจากการเห็นพ้องต้องกัน ในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนรวมกันได้จะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่ม หรือในนามกลุ่ม

นั้น กระทบผ่านองค์กร (organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า กระบวนการทำให้บุคคลสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอกหรือองค์กรที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนรูปแบบการตัดสินใจของบุคคลในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ จะต้องทำเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตในทุกๆด้านของตนเองที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้อการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้อง ต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็น พ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทบผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สรุปจากความหมายของการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า "การมีส่วนร่วม" หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันเข้ามาดำเนินการนั้นให้แล้วเสร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.4.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วม พบว่า มีนักวิจัยหรือนักวิชาการ ได้อธิบายไว้ดังนี้

ธนาภรณ์ เมตณีสฤติ (2543) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการวิธีการติดตามผล การตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรม โครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์
2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้ว จะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น
4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแลรักษา และประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

มณฑล จันท์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผนการเสียสละกำลัง แรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารงาน ประเภทของกิจกรรมแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารงาน ประเภทของกิจกรรมที่ทำการใช้อำนาจทางการบริหาร บทบาทของผู้มีส่วนร่วม และระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม

2.4.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วม พบว่า มีนักวิจัยหรือนักวิชาการ ได้อธิบายไว้ดังนี้

มงคล จันท์ส่อง (2544) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคล ไว้ว่าองค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วม กิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำกิจกรรมนั้นๆ ไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วม กิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถ ตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคล หรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น จะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

วรรณ วรชวานิช (2546) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลเสร็จสมบูรณ์

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะหนึ่งลักษณะใด หรือในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น โดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วม ไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็น แต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุก กิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วม ว่า จะต้อง มี อิสรภาพ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวสรุป รูปแบบการมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงนำมาปรึกษาหารือและร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและร่วมการตัดสินใจในที่สุด ซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบดังกล่าวจะเน้นไปที่ภาคประชาชนเป็นหลัก ซึ่งอาจจะมี ความเกี่ยวข้องกับภาครัฐด้วยแล้วแต่บางกรณี

2.5 บริบทพื้นที่ตำบลกอลำ

คำว่า “กอลำ” มาจากภาษามลายู คำว่า “กอแล” ซึ่งมีความหมายว่าแอ่งน้ำหรือบึงในสมัยก่อน เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบ สภาพดินเหมาะแก่การทำนาและทำเครื่องปั้นดินเผา จนสถานที่แห่งนั้นกลายเป็นแอ่งน้ำซึ่งภาษามลายูเรียกว่า “กอลำ” ตำบลกอลำ เป็นตำบลหนึ่งในจำนวนสิบสองตำบลของอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๙ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

การปกครอง แบ่งเป็น ๕ หมู่บ้าน คือบ้านกอลำ บ้านลาโต๊ะ บ้านสะตา บ้านปูลากาซิงและบ้านลานควาย ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๑ บ้านกอลำ ตำบลกอลำ ห่างจากที่ว่าการอำเภอยะรัง ไปทางทิศใต้ เป็นระยะทางประมาณ ๑๓ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดปัตตานี ๒๘ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑๙.๐๐ ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรในเขตตำบล ๖,๓๖๕ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๑,๔๖๙ หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ ๘๐% และอีก ๒๐% นับถือศาสนาพุทธ สภาพพื้นที่ของตำบลกอลำเป็นที่ราบและที่ราบลุ่ม ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา,ทำสวน,ค้าขาย,รับจ้างและมีอาชีพหัตถกรรมเป็นเสริม

สำหรับอุทกภัยในพื้นที่บ้านกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เกิดจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินเป็นดินร่วนปนทรายในช่วงฤดูฝนก็จะประสบปัญหาน้ำท่วมขัง น้ำฝนจะไหลมาจากเขาตุมและเขาลานควาย ไหลทะลักเข้าสู่บริเวณพื้นที่การเกษตรของหมู่บ้านกอลำ ที่ถูกปิดกั้นโดยถนนและคันคูส่งน้ำจึงเกิดน้ำท่วมขังบริเวณหมู่บ้านเพราะไม่มีคูน้ำช่วยในการระบายน้ำ มีน้ำท่วมขังเป็นระยะ

เวลานาน ซึ่งเป็นปัญหาที่พยายามแก้ไขตลอด ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือจะทำให้น้ำเอ่อล้นทะลักเข้าสู่หมู่บ้าน เกิดน้ำท่วมขังบริเวณหมู่บ้าน นาข้าว พืชผักและผลไม้ได้รับความเสียหาย ไม่สามารถทำการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ได้ตามฤดูกาล สัตว์เลี้ยงในพื้นที่ตาย ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบไม่มีที่อยู่อาศัย ถนนหนทางภายในหมู่บ้านถูกน้ำท่วมขัง การสัญจรติดขัดทำให้ไม่สามารถใช้ถนนในการเดินทางได้ ราษฎรใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริเมอร ยงพานิช (2565) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการอุทกภัยกับเทศบาลตำบลเชิงแส อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา รวมทั้งผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัยและแนวทางการจัดการอุทกภัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เทศบาลตำบลเชิงแส เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุทกภัยในเขตเทศบาลตำบลเชิงแส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัยอยู่ในลักษณะร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับเทศบาล โดยประชาชนทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็น และร่วมจัดการปัญหากับเทศบาล (2) ผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัยส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ขณะที่เทศบาลสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาจัดการปัญหาอุทกภัยด้วยตนเอง ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและมีความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันเพื่อร่วมจัดการปัญหาอุทกภัย และ (3) แนวทางการจัดการอุทกภัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เทศบาลตำบลเชิงแส พบว่าเทศบาลต้องสร้างตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และสร้างความเป็นพลเมืองที่มีขีดความสามารถในการจัดการอุทกภัยด้วยตนเอง

จากงานวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นย่อมเกิดผลดีต่อชุมชนอย่างแน่นอนเพราะประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่อมรู้ถึงปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดีและจะทำให้การจัดการปัญหานั้นเกิดผลในทิศทางที่ดีอย่างแน่นอน

แพรชมพู ประเสริฐศรี(2559) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลวังจิก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำนวน 357 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ one-way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่วนมากประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมในการเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อต้องการให้

ภาครัฐทำโครงการแก้มลิงกันน้ำในการกักเก็บน้ำเป็นกำแพงป้องกันน้ำท่วม และป้องกันไม่ให้น้ำท่วม ชิงในพื้นที่สำคัญ แต่ไม่เห็นด้วยกับภาครัฐในการขุดลอกคลองเพื่อแก้ไขปัญหายุทธภัย เนื่องจากเป็น การทำลายระบบนิเวศ และแหล่งอาหารของประชาชนในพื้นที่สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนที่มีอาชีพ รายได้ และความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่ต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมใน ชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากงานวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนจึงเสนอแนวทางให้ภาครัฐดำเนินการขุดลอกคลอง เพื่อทำแก้มลิง (ประตูระบายน้ำ) แต่การลอกคลองที่ทางภาครัฐได้ดำเนินการนั้นได้ทำในแนวกว้าง ไม่ใช่แนวลึกตามคลอง จึงส่งผลทำลายระบบนิเวศ เช่น ปลาไม่วางไข่ ปลาหาย หรือดำเนินการลอก คลองในพื้นที่ที่ประชาชนเห็นว่าเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว จึงเกิดปัญหาร้องเรียนจากชาวบ้าน เนื่องจากภาครัฐแก้ไขไม่ตรงจุด หรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

อรทัย เลียงจินดา(2563) การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบจาก อุทกภัยของชุมชนในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก อ.เมือง อุบลราชธานี การมีส่วนร่วมร่วมและแนวทางการ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการอุทกภัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงาน เก็บ ข้อมูลจากตัวอย่าง 147 คน ด้วยแบบสอบถามการสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจบริบทและการจัดเวที ชุมชน รวม 12 ชุมชน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า น้ำท่วมซ้ำซากส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัย อาชีพสุขภาพ และการสัญจร ที่ผ่านมาชุมชนและหน่วยงานมีส่วนร่วมไม่การในช่วงก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภัย ซึ่ง ผู้ประสบภัยสะท้อนว่า การให้ความช่วยเหลือยังล่าช้า กระจายไม่ทั่วถึง และไม่เพียงพอ

โดยสรุปว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการอุทกภัยในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ชุมชน ควรวางแผนลดความเสี่ยง หน่วยงานควรยึดธรรมาภิบาลในการจัดการ พัฒนาระบบและกลไก สนับสนุนความรู้ให้ชุมชน และสนับสนุนการจัดการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

บุญยวีร์ หนูประกอบ (2565) การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชน และสถานการณ์ 2) ศึกษาเงื่อนไขปัจจัยในการเสริมพลังการมีส่วนร่วม และ 3) ศึกษาแนวทางการ เสริมพลังการมีส่วนร่วมการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยพื้นที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มเป้าหมาย 48 คน ได้แก่ผู้นำท้องที่หรือชุมชน อปท.ในพื้นที่ และประชาชน อย่างละ 16 คน คัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เทคนิคสโนว์บอล รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสนทนากลุ่ม จากนั้นจัดกลุ่มข้อความ สร้างกราฟนำเสนอ สรุป ผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อความ

ผลการวิจัยคือ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีน้ำท่วมใหญ่ ในปี 2518, 2531 ล่าสุดคือ ปี 2554 ซึ่งเป็นปีที่มีผลกระทบรุนแรงมากที่สุด โดยการจัดการน้ำท่วมนั้นพบปัญหาทั้งก่อนระหว่าง

หลัง และในการฟื้นฟูสถานการณ์ ซึ่งต้องปรับปรุงโดยผู้มีส่วนได้เสียต้องประสานพลังกันอย่างเป็นแบบแผน ตามองค์ประกอบการเสริมพลังอำนาจ คือ การรับรู้ความสามารถของตน การตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมในองค์กร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรม และการเข้าถึงทรัพยากรทั้งนี้ แนวทางการเสริมพลังอำนาจของประชาชนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่อำเภอพุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ ซึ่งจะมีผลในการทำให้ปัจจัยที่จำเป็นในการช่วย

โดยสรุปได้ว่าการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการจัดการสาธารณะที่มีผลกระทบในทันทีทันใดเพราะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถรอได้ การเสริมพลังอำนาจของประชาชนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่จึงต้องมีแนวทางที่ต้องใช้เครื่องมือและแนวคิดที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ และแนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน มาเป็นตัวประสานความร่วมมือของ 3 ภาคส่วน คือ ผู้นำท้องที่หรือผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน

วิณา ปารจะมี (2556) ได้ศึกษาเรื่อง "การจัดการเพื่อลดความเสียหายจากปัญหาอุทกภัยเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน"

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลนครปากเกร็ดใช้รูปแบบ "นครปากเกร็ดโมเดล" เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการให้ผู้นำชุมชน ประชาชน เข้าร่วมรับรู้ข่าวสาร ร่วมคิด ตัดสินใจ ซึ่งทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกัน และเกิดความร่วมมือตามมาโดยการเสียสละพื้นที่อยู่อาศัยของบ้านเรือนที่ประสบภัยน้ำท่วมและด้านพลังศรัทธาในตัวบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภัยพิบัติ จึงต้องมีการสนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ประสบภัยได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามาตั้งแต่กระบวนการเริ่มคิด วางแผน ลงมือปฏิบัติและประเมินผล จากความคิดที่ว่าไม่มีใครเข้าใจบริบทของพื้นที่เท่ากับคนในพื้นที่เอง ทั้งนี้ทั้งหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรเข้ามามีส่วนผลึกักัดกันให้เกิดผลสำเร็จ

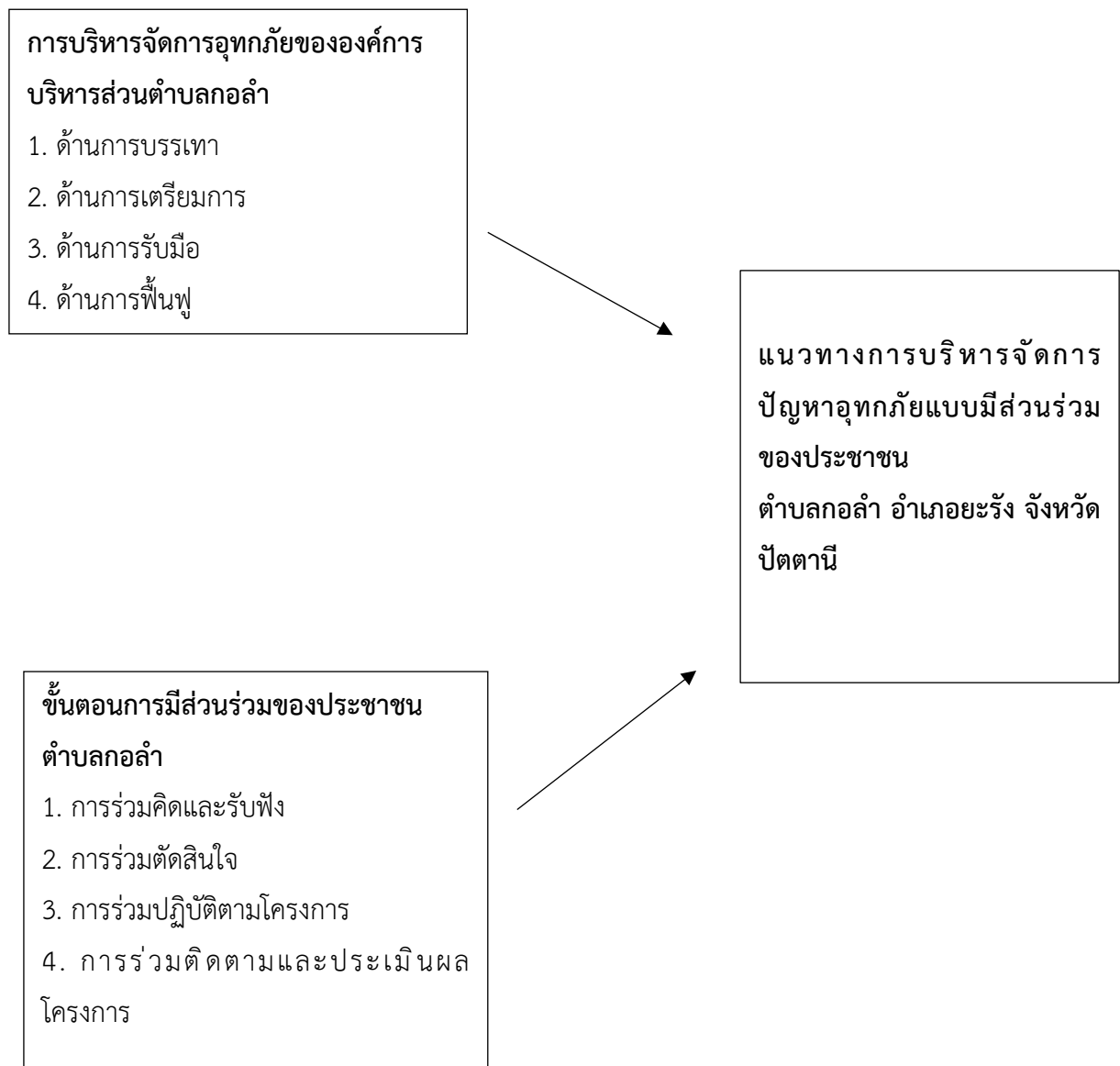
โดยสรุปได้ว่าการบูรณาการการทำงานกับประชาชนในขั้นตอนของการจัดการ โดยเริ่มต้นที่การเตรียมความพร้อมก่อนที่น้ำจะมาด้วยการเตรียมสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันทั้งองค์กร ตลอดจนประชาชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ทันสมัยให้ทั่วถึง รวดเร็วและเป็นจริง

สุวิมล สังวร(2561) การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี ๒. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๒ คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี คือ ๑) ด้านการบรรเทาเป็นการแก้ไขปัญหาน้ำหลากท่วมในระดับลุ่มน้ำ ควรทำการจัดการ อ่างเก็บน้ำในพื้นที่ตอนบนและการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ตอนบน สำหรับใน จังหวัด สิงห์บุรีต้องมีการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองสิงห์บุรี เทศบาลตำบล ๓ แห่ง (อินทร์บุรี ปากบาง และบางน้ำเขียว) อย่างถาวร ๒) ด้านการเตรียมการ ควรทำการปรับปรุง พื้นฟูหนองบึงธรรมชาติพื้นที่ โดยการปรับปรุงระบบระบายน้ำ เช่น ทำการขุดลอกกระบายคู คลอง น้ำและควรมีแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ในจังหวัด ๓) ด้านการสู้ภัยเป็นการดำเนินในช่วงขณะเกิดภัย ควรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับอบต.ในการ แก้ไขปัญหา และควรมีอาสาสมัครด้านอุทกภัย ๔) ด้านการฟื้นฟูเป็นการจัดการหลังเกิดภัย ควรมีการใช้หลักเกณฑ์ความเสียหายที่เป็นจริงมาประเมินให้ความช่วยเหลือ โดยประชาชนจำต้องปฏิบัติตาม เงื่อนไขจะทำให้ปัญหาต่างๆลดน้อยลง และควรดำเนินการให้เอกชนหรือมีหน่วยงานภายนอกที่ เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำเข้ามาบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้มีการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปว่า ด้านการบรรเทา เป็นการบรรเทาสาธารณภัยล่วงหน้าที่จะเกิดภัยเพื่อเป็นการ รองรับเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้าถือเป็นการลดความเสียหายที่จะก่อให้เกิดภัยพิบัติ ด้านการเตรียมการ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับปัญหาอุทกภัยในขั้นก่อนเกิดภัย ด้านการสู้ภัย เป็นการ จัดการในภาวะฉุกเฉินหรือการตอบสนองต่อเหตุการณ์ ตามแผนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ด้าน การฟื้นฟู เป็นการจัดการหลังเกิดภัยซึ่งในเบื้องต้นหลังจากที่สามารถวางใจในสถานการณ์น้ำว่าคงตัว แน่นนอนแล้ว

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเรื่องแนวทางบริหารจัดการจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในบทนี้กล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ระยะเวลาการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

- 3.1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ
- 3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 ระยะเวลาการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informant) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลกอลำ จำนวน 1 คน
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ จำนวน 1 คน
3. หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 1 คน
4. ผู้ใหญ่บ้านตำบลกอลำ จำนวน 5 คน
5. ประชาชน หมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน รวม 10 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ได้มาจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหาของ

คำถามในการศึกษา โดยในการสัมภาษณ์นั้นให้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2) กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อที่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมถึงความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย แล้วชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้หลักทั้ง 18 คน ในพื้นที่ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2. จำแนกและจัดระบบข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความข้อสรุปแบบอุปนัย เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์
4. นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

3.5 ระยะเวลาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2567 ถึง 28 ตุลาคม 2567

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการนำเสนอถึงแนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นหลักคือ

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

พบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบรรเทาอุทกภัย 2) ด้านการเตรียมการรับมือ 3) ด้านวิธีการรับมือสู่ภัย 4) ด้านการฟื้นฟูหลังจากเกิดอุทกภัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ด้านการบรรเทาอุทกภัย

การบรรเทาอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นข้างหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อลดความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งแผนเผชิญเหตุขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมี 3 รูปแบบคือ 1) ระยะก่อนเกิดอุทกภัย 2) ขณะเกิดอุทกภัยและ 3) หลังเกิดอุทกภัย จะทำแผนเผชิญเหตุอุทกภัยร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการระบุเส้นทางการอพยพ จุดพักพิงชั่วคราวและขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดน้ำท่วม นอกจากนี้ยังการสำรวจและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ เช่น เรือ ชูชีพและเครื่องมือช่วยเหลือเหตุฉุกเฉิน และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เตรียมความพร้อมในการขนย้ายของต่าง ๆ ขึ้นที่สูง

ตั้งคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีแผนป้องกันภัย 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัย ในระยะเริ่มแรกคือ การป้องกันก่อนเกิดภัย องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการประชุมกับทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรในพื้นที่ รวมถึงกำนันผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในพื้นที่เพื่อทำการ

วางแผน ต่อมาจะมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังและมีการสำรวจวัสดุอุปกรณ์ว่ามีความพร้อมมากแค่ไหน เช่น เรือ, เสื้อชูชีพ ว่ามีความพร้อมมากแค่ไหนในการช่วยเหลือประชาชน ” (นายมะกรี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำจะมีการประชุมสมาชิกอปพร.ทุกหมู่บ้านเพื่อให้เตรียมพร้อมในการเฝ้าระวังและดูแลชุมชนและสิ่งสำคัญจะมีการประสานงานจากหน่วยงานราชการต่างๆ มีการประสานงานกับปพ.จังหวัดเพื่อนำรถยนต์เข้ามาใช้งานในการเคลื่อนย้ายประชาชนได้สะดวก หากมีเหตุฉุกเฉินจะได้เคลื่อนย้ายได้อย่างรวดเร็ว ” (นายอาดิน (นามสมมติ) , สัมภาษณ์วันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ในการป้องกันและการบรรเทาอุทกภัยสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การประชุมทีมงาน การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบและสำรวจวัสดุอุปกรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือ มีการเตรียมที่พักพิงเพื่ออพยพผู้ประสบภัยให้อยู่ในที่ปลอดภัย เช่น โรงเรียนในพื้นที่มี 3 ชั้นในการรองรับผู้ประสบภัยและมีการวางเส้นทางบนถนนที่น้ำไม่สามารถเข้าถึงได้และที่สำคัญมีการขุดลอกสิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อให้ น้ำไหลได้สะดวก ” (นายวันชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การป้องกันและการบรรเทาจะช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดปัญหาอุทกภัย ถือเป็น การเตรียมพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนการป้องกัน เพื่อช่วยลดความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เพราะการทำแผนเผชิญเหตุทำให้ทุกคนได้ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติเมื่อเกิดอุทกภัย เช่น การอพยพ การแจ้งเตือนและวิธีป้องกันบ้านเรือนจากการเกิดอุทกภัย หากไม่มีแผนเผชิญเหตุการบริหารจัดการอาจเกิดความสับสนและทำให้ล่าช้าต่อการช่วยเหลือ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายจากอุทกภัยที่มีความรุนแรงมากขึ้น

4.1.2. ด้านการเตรียมการ

องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกิดอุทกภัย เช่น การเตรียมเสบียง การทำอุปกรณ์ป้องกัน รวมถึงวิธีการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยเมื่อเกิดอุทกภัย มีการจัดตั้งอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อช่วยในการสื่อสารและช่วยอพยพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย มีการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและหน่วยกู้ชีพ กู้ภัย เพื่อช่วยเหลือในเรื่องของการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการดูแลบำรุงรักษาระบบ

ระบายน้ำโดยการสำรวจคู คลองและพื้นที่ที่มีน้ำขังหากมีสิ่งกีดขวางทางน้ำจะทำการขุดลอกทันที เพื่อให้ น้ำไหลและระบายได้เร็วที่สุด มีการมอบเรือยนต์หมู่บ้านละ 2 ลำ เพื่อช่วยเหลือและให้บริการแก่ประชาชนที่ประสบภัยและมอบหน้าที่ให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล่ำรับผิดชอบดูแลเรือยนต์ หากมีปัญหาเพิ่มเติมสามารถแจ้งไปยังศูนย์อำนวยการเพื่อดำเนินการต่อไป

ตั้งคำกล่าว

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล่ำมีการลงพื้นที่ที่ประชาคมให้แก่ประชาชนก่อนที่จะเกิดอุทกภัย เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น เช่น ก่อนน้ำจะท่วมควรมีการรับมือและเตรียมความพร้อมอย่างไร เพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด องค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล่ำมีการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกล่อล่ำในเรื่องของปฐมพยาบาล เพื่อช่วยเหลือประชาชนและให้มีการอยู่เวรยามร่วมกับเจ้าหน้าที่ ณ ศูนย์อำนวยการ มีการตั้งศูนย์อำนวยการ หมู่ที่ 2 เพราะน้ำไม่สามารถเข้าถึงได้ ” (นายมะกรี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล่ำ มีการตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันบรรเทาอุทกภัย ที่หน้าบ้านของนายองค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล่ำ ในส่วนของการดูแลผู้เจ็บป่วยจะมีพนักงานกู้ชีพ กู้ภัยของอบต.ทั้งหมด 4 คน ซึ่งมีการสลับเวรยามวันละ 2 คน มีการเผื่อตลอด 24 ชั่วโมง หากในกรณีที่ประชาชนเจ็บป่วยจะมีอาสาสมัครป้องกันภัยและเจ้าหน้าที่เตรียมความพร้อมตลอดในการอพยพผู้ป่วยไปส่งยังศูนย์อำนวยการและกู้ชีพ กู้ภัย จะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลเพื่อดูแลผู้เจ็บป่วยต่อไป ” (นายอดิน (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ก่อนเกิดอุทกภัย การระบายน้ำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดจะมีการสำรวจคู คลอง พื้นที่ที่มีน้ำขังหากมีสิ่งกีดขวางทางน้ำ เช่น วัชพืชที่เยอะเกินไปก็จะทำการขุดลอกออกเพื่อให้ น้ำไหลและระบายได้สะดวกที่สุด จะมีการสำรวจทุก ๆ พื้นที่ในตำบล หากพบเจอสิ่งกีดขวางจะทำการขุดลอกทันที และจะมีเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมอบเรือให้พื้นที่ที่ประสบภัยแต่ละหมู่บ้านอย่างน้อย 2 ลำ เพื่อบริการให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และมอบหน้าที่ให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบดูแลเรือ หากมีปัญหาเพิ่มเติมสามารถแจ้งไปยังศูนย์อำนวยการเพื่อดำเนินการต่อไป ” (นายวันชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

อุทกภัยสามารถเกิดขึ้นได้กระทันหันและส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน องค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล่ำจึงต้องเตรียมการรับมือต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น ฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำท่วม ดังนั้นการเตรียมการถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะเป็นกระบวนการในการจัดการอย่าง

เป็นขั้นตอนตามแผนที่หน่วยงานวางไว้หรือตามสถานการณ์ที่คาดว่าอุทกภัยจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีการสำรวจพื้นที่ การกำจัดวัชพืช การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือ การมอบเรือยนต์ในการขนย้ายผู้ประสบภัย รวมถึงการมอบหมายแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบเพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นระบบขั้นตอนเพื่อลดการเกิดอุทกภัยให้มากที่สุด

4.1.3. ด้านการสื่อสาร

ด้านวิธีการสื่อสารขององค์การบริหารจัดการอุทกภัยขณะเกิดเหตุขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการแจ้งเตือนอุทกภัยผ่านระบบเสียงตามสายหรือลำโพงหมู่บ้าน มักจะใช้ลำโพงกระจายเสียงที่ติดตั้งในหมู่บ้านหรือพื้นที่ชุมชน ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook หรือ LINE เพื่อสื่อสารและแจ้งข่าวสารอุทกภัยให้กับประชาชน ซึ่งสามารถอัปเดตข้อมูลได้แบบเรียลไทม์เพื่อแจ้งเตือนภัยหรือให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัย และมีการประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนให้ช่วยกระจายข่าวสารและแจ้งเตือนภัยไปยังประชาชนในพื้นที่ของตนอย่างทั่วถึง มีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่และยานพาหนะ เช่น เรือ รถกระบะ เพื่ออพยพประชาชนจากพื้นที่เสี่ยงไปยังสถานที่ปลอดภัย มีการจัดเตรียมสถานที่ เช่น โรงเรียน ถนนที่น้ำไม่สามารถเข้าถึง เพื่อเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวสำหรับประชาชนที่ถูกอพยพ และในเรื่องของการสังเกตและติดตามสถานการณ์น้ำท่วม จะมีการจัดตั้งอาสาสมัครจากประชาชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังน้ำท่วมตลอด 24 ชั่วโมงและจะจัดทีมเจ้าหน้าที่สำรวจพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วมเป็นระยะ

ดังกล่าว

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำจะทำหน้าที่ในการแจ้งเตือนอุทกภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยการกระจายข่าวเช่น ประกาศผ่านเสียงตามสายลำโพงในชุมชน สื่อโซเชียลมีเดีย ไม่ว่าจะเป็น Facebook Line เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง และจัดเตรียมเจ้าหน้าที่และยานพาหนะ เช่น รถกระบะ เพื่ออพยพประชาชนจากพื้นที่เสี่ยงไปยังสถานที่ปลอดภัย โดยเฉพาะ เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ป่วย ” (นายมะกรี้ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ มีการแจ้งเตือนน้ำท่วมผ่านลำโพงมัสยิดและรายงานสถานการณ์น้ำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ประชาชนเตรียมตัวอยู่ตลอดเวลา และประสานกับกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยกระจายข่าวและแจ้งเตือนไปยังประชาชนในพื้นที่ของตนเองอย่างทั่วถึง มีการช่วยเหลือประชาชนโดยการแจกกระสอบทรายเพื่อกั้นน้ำ มีการประสานงานกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ผู้นำชุมชนรวมถึงประชาชน เพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกัน ขอความ

ช่วยเหลือกำลังคนในการขุดลอกคู คลอง เพื่อระบายน้ำ ” (นายอาดิน (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำจะจัดเตรียมสถานที่ เช่น โรงเรียน ถนนที่น้ำไม่สามารถเข้าถึง เพื่อเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวสำหรับประชาชนที่ถูกอพยพ จะมีการจัดหาที่นอน น้ำดื่ม อาหาร ยารักษาโรค และสิ่งของจำเป็นอื่นๆเพื่อให้บริการแก่ผู้ประสบภัย ส่วนในเรื่องของการสังเกตและติดตามสถานการณ์น้ำท่วม จะมีการแต่งตั้งอาสาสมัครจากประชาชนในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังน้ำท่วมตลอด 24 ชั่วโมงและจะจัดทีมเจ้าหน้าที่สำรวจพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วมเป็นระยะ ๆ ” (นายวันชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ จะทำงานร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) และประชาชนทั่วไปในการเตรียมพร้อมป้องกันน้ำท่วม เช่น การจัดตั้งทีมเฝ้าระวังน้ำ การจัดอบรมและให้ความรู้ในการป้องกันน้ำท่วม และการวางแผนร่วมกันในการอพยพ ” (นายสมบัติ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การสูญเสียขณะเกิดอุทกภัยเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ในการปกป้องประชาชนและลดผลกระทบต่อชุมชน ซึ่งอุทกภัยเป็นภัยพิบัติที่สามารถทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินได้ หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ในฐานะหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดมีหน้าที่สำคัญในการป้องกันและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น การอพยพ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเตรียมแผนรับมือ การแจ้งเตือนอุทกภัย และการจัดหาความช่วยเหลือในระหว่างการเกิดอุทกภัย

4.1.4. ด้านการฟื้นฟู

การบริหารจัดการหลังเกิดอุทกภัย องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชน โดยการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือทางด้านจิตใจโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักและมีอาการเครียด เช่น บ้านที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายอย่างมาก จะมีการนำสิ่งของไปเยี่ยมเยียนและให้เงินเยียวยาประมาณ 30,000 บาท เพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัย มีการฟื้นฟูอาชีพของประชาชนในพื้นที่กอลำ เพราะพื้นที่ทำเกษตรของประชาชนเกิดความเสียหาย จึงมีการสำรวจความเสียหายเบื้องต้นและจะมีการเยียวยาให้ เช่น นาข้าว มีการเยียวยา 1,500 บาทต่อไร่ มีการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและเมล็ดพันธุ์พืช ผักต่าง ๆ

หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เสียหายจากอุทกภัย มาตรการนี้จะช่วยให้ประชาชนสามารถกลับมามีรายได้ และฟื้นฟูความเป็นอยู่ได้หลังจากที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย มีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยการให้หน่วยงานดำเนินการลอกท่อและระบายน้ำเพื่อนำสิ่งกีดขวางออก ทำให้การระบายน้ำกลับมามีประสิทธิภาพมากขึ้นและป้องกันการเกิดอุทกภัยในอนาคตและมีการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลความเสียหายของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลในการช่วยเหลือประชาชน รวมถึงปัญหาที่พบจากการดำเนินการในครั้งที่ผ่านมา เพื่อเป็นบทเรียนในการปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป

“ การฟื้นฟูสภาพจิตใจเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ๆ ในการฟื้นฟูชุมชนหลังจากเกิดอุทกภัยเพื่อให้ประชาชนที่ประสบภัยกลับมามีกำลังใจหรือสุขภาพจิตที่ดีเหมือนเดิม องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ จึงร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขและองค์กรอื่นๆ เพื่อจัดหาทรัพยากรที่จะสนับสนุนด้านจิตใจให้กับผู้ประสบภัย ส่วนการฟื้นฟูอาชีพของประชาชนในพื้นที่กอลำส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตร ดังนั้น พื้นที่ทำเกษตรของประชาชนจะเกิดความเสียหาย จึงมีการสำรวจความเสียหายเบื้องต้นและจะมีการเยียวยาให้ เช่น นาข้าว มีการเยียวยา 1,500 บาทต่อไร่ ” (นายมะกรี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการเข้าไปเยี่ยมผู้ประสบภัยพร้อมกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือทางด้านจิตใจโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักและมีอาการเครียด เช่น บ้านที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายอย่างมาก จะมีการนำสิ่งของไปเยี่ยมเยียนและให้เงินเยียวยาประมาณ 30,000 บาท เพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กลับมาใช้งานได้ปกติ และในเรื่องของการฟื้นฟูอาชีพของประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและเมล็ดพันธุ์พืช ผักต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพหรือซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เสียหายจากอุทกภัย มาตรการนี้จะช่วยให้ประชาชนสามารถกลับมามีรายได้และฟื้นฟูความเป็นอยู่ได้หลังจากที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย ” (นายอาดิน (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ เมื่อเกิดอุทกภัยจะทำให้ระบบระบายน้ำเสียหายหรือตัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเร่งดำเนินการซ่อมแซมทันที โดยการลอกท่อระบายน้ำรวมถึงปรับปรุงการระบายน้ำในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อป้องกันการเกิดน้ำท่วมซ้ำ และหลังจากอุทกภัยเสร็จสิ้นแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำจะมีการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลความเสียหายของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลในการช่วยเหลือประชาชน รวมถึงปัญหาที่พบจากการ

ดำเนินการในครั้งที่ผ่านมา เพื่อเป็นบทเรียนในการปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป จะมีการประเมินจากการทำงานจริง เช่น การอพยพผู้ประสบภัย การจัดหาสิ่งของจำเป็นหรือการรับมือกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ” (นายวันชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ หลังน้ำลดทำให้ระบบระบายเต็มไปด้วยเศษขยะ ตะกอน หรือวัสดุต่าง ๆ ที่ถูกน้ำพัดมา จะมีหน่วยงานดำเนินการลอกท่อและระบายน้ำเพื่อนำสิ่งกีดขวางออก ทำให้การระบายน้ำกลับมามีประสิทธิภาพมากขึ้นและป้องกันการเกิดอุทกภัยในอนาคต และองค์การบริหารส่วนตำบลกลอกลำมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหาและวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมในอนาคต และจะมีการจัดทำแผนเผชิญอุทกภัยใหม่ที่รวมถึงการแจ้งเตือนล่วงหน้า การกำหนดเส้นทางอพยพและการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว ” (นายสมบัติ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การฟื้นฟูภายหลังจากการเกิดอุทกภัยเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากขององค์การบริหารส่วนตำบลกลอกลำ เพราะต้องทำให้ชุมชนกลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น การจัดหาที่พักชั่วคราว หรือการประสานงานเพื่อซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหาย ต้องช่วยเหลือในการฟื้นฟูอาชีพและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถกลับมาประกอบอาชีพได้ ต้องฟื้นฟูพัฒนาสภาพแวดล้อมและจัดการระบบน้ำเพื่อป้องกันอุทกภัยในอนาคต เช่น การปรับปรุงระบบระบายน้ำ หรือการสร้างแผนเตรียมรับมืออุทกภัยและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติในอนาคต

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย ตำบลกลอกลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดและรับฟัง 2) ด้านการร่วมตัดสินใจ 3) ด้านการร่วมปฏิบัติ 4) ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1. ด้านการร่วมคิดและการรับฟัง

ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกลอกลำเพื่อร่วมคิดและรับฟังแนวทางในการบริหารจัดการอุทกภัย ซึ่งประชาชนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของตนเองที่มักเกิดน้ำท่วมบ่อย จุดเสี่ยงของพื้นที่ที่จะทำให้เกิดอุทกภัยและบริเวณที่มีปัญหาการระบายน้ำไม่ดี เพื่อให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีการเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การเตรียมพื้นที่ในการอพยพผู้ประสบภัย ซึ่งประชาชนสามารถสอบถามและเสนอแนวคิดได้ในระหว่างการประชุม และประชาชนมีการเสนอความ

คิดเห็นผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook หรือ Line เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแบ่งปันข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การเสนอความคิดเห็นเช่นนี้จะช่วยส่งเสริมการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำและประชาชน และเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถเสนอแนวคิดหรือแจ้งเตือนภัยได้โดยตรง

ตั้งคำถาม

“ องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำจะประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ต้องการให้หน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือเมื่อได้รับผลกระทบ ” (นางรมล๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่จะเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมในหมู่บ้านของตน เช่น บริเวณที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซาก หรือขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ” (นางพาดิเมาะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่มักจะเกิดน้ำท่วม เพื่อให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ สามารถดำเนินการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ” (นางมาซีเต๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ บางครั้งองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำจะใช้ Facebook Line ในการสื่อสารกับประชาชน ประชาชนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล และแจ้งปัญหาน้ำท่วมผ่านแพลตฟอร์มนั้นได้ ” (นายศุภชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่มักจะเกิดน้ำท่วมซ้ำซากและพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม ที่องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำไม่ทราบมาก่อน เช่น การแจ้งจุดน้ำท่วม จุดเสี่ยงการกัดเซาะ หรือบริเวณที่มีปัญหาการระบายน้ำไม่ดี ” (นางใบด๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ บางพื้นที่ที่มีน้ำท่วมซ้ำซากและได้รับผลกระทบบ่อยครั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำก็จะประชุมเฉพาะหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมบ่อยครั้ง เพื่อชี้แจงรายละเอียดแผนการเตรียมพร้อมในพื้นที่นั้น ๆ โดยประชาชนเข้าร่วมฟังแผนการดำเนินงาน เช่น แผนการขุดลอกคลอง

หรือการพัฒนาาระบบระบายน้ำ ” (นางสาวสุสนา (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ที่จะเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ เพื่อรับฟังแผนเผชิญเหตุอุทกภัยและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนเผชิญเหตุนั้นจะได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนอุทกภัยจะมาถึง ” (นายกอเดร์ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ในการประชุมนี้้องการบริหารส่วนตำบลกอลำจะเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการเตรียมพร้อมอุทกภัย รวมถึงรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนที่มีประสบการณ์ตรงในการเผชิญกับน้ำท่วม ซึ่งหน่วยงานจะได้ทำความเข้าใจสภาพความเป็นจริงในพื้นที่มากขึ้น ” (นายอะหมัด (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ที่จะเข้าร่วมกลุ่ม Line และร่วมกันติดตามเพจ Facebook เพื่อพูดคุยเสนอแนวคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โดยตรง ” (นายเส็ม (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะแสดงความคิดเห็นโดยการคอมเมนต์ผ่านโพสต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ เพื่อแชร์ข้อมูลพื้นที่ของตนเองที่ได้รับความเสี่ยงจากอุทกภัยหรือต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ” (นายอาลี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การที่ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมคิดและรับฟังในการประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบล จะช่วยให้ประชาชนนั้นได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแผนการป้องกันอุทกภัย มาตรการในการรับมือต่างๆที่ประชาชนควรทราบ และการเตรียมความพร้อมที่ถูกต้อง เช่น แผนการอพยพผู้ประสบภัย การเตรียมจัดหาเสบียงต่าง ๆ และการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังแผนเผชิญเหตุอุทกภัยนั้นจะทำให้ประชาชนนั้นสามารถเตรียมตัวได้อย่างเหมาะสม เมื่อประชาชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการเตรียมความพร้อมจะทำให้ลดความเสี่ยงและความเสียหายได้ดียิ่งขึ้น

4.2.2. ด้านการร่วมตัดสินใจ

การร่วมตัดสินใจของประชาชนในตำบลกอลำนั้น ประชาชนมีตัวแทนเข้าร่วมในการประชุม เพื่อให้มีบทบาทในการวางแผนและมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันอุทกภัย มีการร่วมตัดสินใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเลือกแนวทางป้องกันอุทกภัยเพื่อให้มีความ

เหมาะสมกับพื้นที่ของตัวเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันเพื่อให้ได้แนวทางป้องกันที่หลากหลายมากขึ้น มีการตัดสินใจร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร มีหน้าที่ดูแลและวางแผนป้องกันอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น ประชาชนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนฉุกเฉินรวมถึงฝึกซ้อมแผนเพื่อให้คนในชุมชนเข้าใจและพร้อมรับมือเมื่อเกิดน้ำท่วม ร่วมตัดสินใจวางแผนการสร้างและปรับปรุงระบบระบายน้ำในหมู่บ้าน เช่น ท่อระบายน้ำ เพื่อช่วยระบายน้ำให้ออกจากพื้นที่น้ำท่วมขังได้ดียิ่งขึ้น และร่วมกันตัดสินใจในการเลือกศูนย์พักพิงชั่วคราว เพราะ ประชาชนเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ย่อมรู้ว่าจุดไหนที่น้ำไม่สามารถเข้าถึงได้

ตั้งคำกล่าว

“ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลกล่อลามีการประชุมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุทกภัย ประชาชนจะมีตัวแทนไปเข้าร่วมโดยประชาชนที่มีส่วนร่วมในการประชุมจะสามารถวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการป้องกันอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นได้ ” (นางรมเถาะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนจะตัดสินใจร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการป้องกันอุทกภัย และจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันเพื่อให้ได้แนวทางป้องกันที่หลากหลายมากขึ้น ” (นางพาตีเมาะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครที่มีหน้าที่ดูแลและวางแผนป้องกันปัญหาอุทกภัย โดยจะรับผิดชอบในเรื่องของการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และรวบรวมความคิดเห็น ร่วมมือกันวางแผนเพื่อสร้างแนวทางป้องกัน ” (นางมาลีเตาะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันตัดสินใจโดยการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลกล่อล้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนฉุกเฉินในการฝึกซ้อมแผนเพื่อให้คนในชุมชนเข้าใจและพร้อมรับมือเมื่อเกิดน้ำท่วม ” (นายศุภชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ชุมชนมีการตัดสินใจร่วมมือกับหน่วยงานในการวางแผนการสร้างและปรับปรุงระบบระบายน้ำในหมู่บ้าน เช่น ท่อระบายน้ำ เพื่อช่วยระบายน้ำให้ออกจากพื้นที่น้ำท่วมขังได้ดีกว่าเดิม ” (นางใบเต้ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ มีการตัดสินใจร่วมระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนเส้นทางในการอพยพผู้ประสบภัยเมื่อเกิดน้ำท่วม เช่น กำหนดเส้นทางที่ปลอดภัยในการอพยพผู้ประสบภัย และกำหนดศูนย์พักพิงชั่วคราว ” (นางสาวสุสนา (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลออกำเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกันปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกัน ประชาชนจะเข้าร่วมเพื่อตัดสินใจในเรื่องของการวางแผนเผชิญเหตุ เพื่อให้มีการป้องกันอย่างเป็นระบบระเบียบและเป็นขั้นตอน ” (นายกอเดร์ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนจะร่วมกันตัดสินใจในการเลือกศูนย์พักพิงชั่วคราว เพราะ ประชาชนเป็นคนที่มีอาศัยอยู่ในพื้นที่ย่อมรู้ว่าจุดไหนที่น้ำไม่สามารถเข้าถึงได้ และสะดวกแก่การอพยพผู้ประสบภัย ” (นายอะหมัด (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนร่วมตัดสินใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งกลุ่มเฝ้าระวังน้ำท่วม ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบสภาพน้ำ โดยจะติดตามข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา หรือ เฝ้าระวังสถานการณ์น้ำในพื้นที่เสี่ยงจริงๆ ” (นายเส็ม (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนตัดสินใจร่วมกับอบต.ในการวางแผนป้องกันอุทกภัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับน้ำท่วมที่จะมาถึง เพราะการให้ประชาชนเข้าไปร่วมตัดสินใจจะทำให้คนในพื้นที่เข้าใจแผนการป้องกันได้ดียิ่งขึ้น ” (นายอาลี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การที่ประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจกับองค์การบริหารส่วนตำบลออกำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับต่อแผนการจัดการมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนพร้อมที่จะปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะทำให้ประชาชนรู้สึกมีความรับผิดชอบในการดูแลและป้องกันอุทกภัยในชุมชนของตนเองมากขึ้น ไม่ต้องมีความรู้สึกว่าต้องพึ่งพาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเดียว

4.2.3. ด้านการร่วมปฏิบัติ

การร่วมปฏิบัติของประชาชนในพื้นที่กอลำนั้น ประชาชนมีการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มักเกิดน้ำท่วม เพื่อป้องกัน และลดความรุนแรงของอุทกภัยได้ ประชาชนร่วมมือกันจัดเวรยามในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดน้ำท่วม บริเวณที่เคยเกิดน้ำท่วมบ่อยครั้ง การดูแลพื้นที่อย่างใกล้ชิดจะช่วยลดความเสียหายได้มากขึ้น บ้านของประชาชนที่ไม่ได้รับผลกระทบสามารถเปิดพื้นที่บางส่วนที่บ้านให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบพักชั่วคราว ในส่วนของประชาชนที่มีรถกระบะที่เหมาะสมแก่การขนย้าย จะร่วมกันอพยพผู้ประสบภัยไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราว หลังจากนั้นลด ประชาชนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความสะอาดที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย เพื่อฟื้นฟูพื้นที่กอลำให้กลับมาอยู่ในสภาพปกติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับประชาชนเพื่อจัดตั้งอาสาสมัครในการเฝ้าระวังอุทกภัยในพื้นที่อย่างใกล้ชิด และมีการสลับเวรยามเพื่อเฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง หากระดับน้ำเพิ่มขึ้นจะประสานงานกับหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้หน่วยงานสามารถช่วยเหลือได้ทันที ประชาชนที่ไม่ได้รับผลกระทบมีการเข้าไปช่วยหน่วยงานในองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำเพื่อทำข้าวกล่องและแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัย ประชาชนมีการช่วยหน่วยงานรวบรวมสิ่งของที่จำเป็นสำหรับผู้ประสบภัยและบรรจุน้ำดื่ม อาหารกระป๋อง ยา รักษาโรค และของใช้จำเป็นอื่นๆ เพื่อแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยในแต่ละพื้นที่ ประชาชนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกระสอบทรายและวางกระสอบทรายตามจุดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม อีกทั้งประชาชนยังร่วมมือกับหน่วยงานในการขุดลอกคูน้ำตามถนน เพื่อให้มีการระบายน้ำที่ดี

ดังกล่าว

“ ประชาชนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมบ่อย ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาป้องกันการเกิดน้ำท่วมถึงจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ 100% แต่อย่างน้อยการป้องกันจะช่วยลดความรุนแรงได้และเมื่อเกิดน้ำท่วม ประชาชนที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วมหรือประสบภัยแต่น้อย จะเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยเยอะกว่า เช่น แจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลือ อพยพผู้ประสบภัย หรือช่วยซ่อมแซมบ้านเรือนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ” (นางรมเลื้อ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ เจ้าของบ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยหรือไม่ได้รับความเดือดร้อน จะช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยการเปิดบ้านบางส่วนเพื่อเป็นที่พักพิงชั่วคราวให้แก่ผู้ประสบภัย ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม เช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่ม ให้ผู้ที่เข้ามาพักพิงชั่วคราวได้ใช้ และประชาชนจะแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่มักเกิดน้ำท่วมผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ของ อบต. เช่น เว็บไซต์ Facebook Line

และเบอร์โทรศัพท์ของอบต. เพื่อประสานงานให้อบต.เข้ามาช่วยเหลือได้สะดวก ” (นางพาตีเมาะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ชาวบ้านที่มีรถกระบะจะร่วมมือกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยขนย้ายผู้ประสบภัยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราวหรือที่ปลอดภัย เพราะการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานจะทำให้การขนย้ายนั้นรวดเร็วยิ่งขึ้น ” (นางมาลีเต๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ หลังจากน้ำลดประชาชนจะร่วมมือกันทำความสะอาดบ้านหรือพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม เช่น ล้างโคลน สิ่งสกปรก เก็บกวาดขยะ หรือสิ่งของที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม ซ่อมแซมหลังคาที่รั่ว หรือประตูที่พัง เพื่อให้กลับมาใช้งานได้ปกติ ” (นายศุภชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ เมื่อระดับน้ำลดลงหรือน้ำแห้งแล้วประชาชนร่วมมือกับอบต.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยกันทำความสะอาดบ้านเรือนที่ได้รับผลกระทบ โรงเรียนเล็กๆในพื้นที่รวมถึงมัสยิด โดยอบต.จะแบ่งกันทำความสะอาดกับเป็นกลุ่ม แบ่งหน้าที่กัน เช่น มีกลุ่มที่ทำความสะอาดบ้านที่พักอาศัย ทำความสะอาดโรงเรียนหรือทำความสะอาดมัสยิด เพื่อให้ทำงานกันได้อย่างรวดเร็ว ” (นางใบ๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ อบต.กอลำร่วมกับประชาชนในการจัดตั้งอาสาสมัครเพื่อเฝ้าระวังอุทกภัยในพื้นที่ มีการตั้งกลุ่มที่เฝ้าระวังน้ำท่วม สังเกตการณ์สภาพอากาศในพื้นที่ เช่น สังเกตฝนตกหนักหรือน้ำในคูคลองเริ่มสูงขึ้น และแจ้งให้อบต. ทราบโดยการใช้ Facebook Line หรือเบอร์โทรศัพท์ ของอบต.เพื่อรายงานสภาพอากาศ ” (นางสาวสุสนา (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกันจัดเวรยามเพื่อเฝ้าระวังน้ำท่วมในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง จะทำงานโดยการสลับเวรยามเพื่อเฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง เมื่อพบว่าระดับน้ำเพิ่มขึ้นจะทำการประสานงานกับอบต.หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เช่น หน่วยงานปภ. เพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันที ” (นายกอดีร์ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนจะร่วมมือเจ้าหน้าที่ อบต. เพื่อช่วยกันแจกจ่ายถุงยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่ต่าง ๆ โดยกำหนดจุดแจกจ่ายในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เช่น ศูนย์พัก

พืงชั่วคราว โรงเรียน หรือจุดที่มีผู้ประสบภัยหนาแน่นอาศัยอยู่ และประชาชนยังร่วมมือกับหน่วยงาน ปก. ช่วยกันเก็บขยะและสิ่งกีดขวางออกจากคูน้ำและท่อระบายน้ำ เพื่อให้ระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและลดปัญหาน้ำท่วมเป็นเวลานาน” (นายเส็ม (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนจะเข้าไปช่วยอบต.รวบรวมสิ่งของที่จำเป็นสำหรับผู้ประสบภัยและบรรจุในถุงยังชีพ เช่น ข้าวสาร น้ำดื่ม อาหารกระป๋อง ยารักษาโรค และของใช้จำเป็นอื่นๆ เพื่อแจกจ่ายให้กับผู้ประสบภัยในแต่ละพื้นที่ รวมถึงประชาชนที่ไม่ได้รับผลกระทบเข้าไปช่วยหน่วยงานในอบต.ทำข้าวกล่องและแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยอีกด้วย ” (นายอะหมัด (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

” ประชาชนร่วมมือกับหน่วยงานปก.ในการทำกระสอบทรายและวางกระสอบทรายตามจุดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม เช่น บริเวณหน้าบ้าน บริเวณที่เกิดน้ำท่วมบ่อย บริเวณโรงเรียน มัสยิดและวัด อีกทั้งประชาชนยังร่วมมือกับหน่วยงานในการขุดลอกคูน้ำตามถนน เพื่อให้มีการระบายน้ำที่ดี ” (นายอาลี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การที่ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกับองค์การบริหารส่วนตำบล กอกลำนั้นไม่เพียงแต่ช่วยให้การบริหารจัดการอุทกภัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังสามารถสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนอีกด้วย เมื่อประชาชนทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการอุทกภัยหรือลงมือปฏิบัติ จะเกิดความรู้สึกร่วมกันในการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งทำให้ชุมชนมีความสามารถในการรับมือกับอุทกภัยรวมถึงปัญหาอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น และชุมชนที่มีความสามัคคีและทำงานเป็นทีมจะสามารถฟื้นตัวจากอุทกภัยได้เร็วกว่าเดิม และยังสร้างความพร้อมในการป้องกันอุทกภัยในครั้งต่อไปอีกด้วย

4.2.4. ด้านการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของประชาชนในตำบลกอกลำนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลกอกลำมีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เช่น โครงการซ่อมแซมระบบระบายน้ำ โครงการป้องกันน้ำท่วม หรือโครงการฟื้นฟูพื้นที่หลังน้ำลด แบบสอบถามนี้ถามถึงความพึงพอใจต่อคุณภาพของโครงการ ความรวดเร็วในการดำเนินงาน และผลกระทบที่ประชาชนได้รับ ในด้านการติดตามประชาชนในพื้นที่สามารถติดตามความคืบหน้าของโครงการซ่อมแซมถนนหรือการก่อสร้างระบบระบายน้ำในพื้นที่ของ

ตนเองได้โดยตรง หากพบปัญหาหรือความล่าช้าในการดำเนินการ เช่น งานไม่เสร็จตามกำหนด คุณภาพของงานไม่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือมีความเสียหายที่ไม่ได้รับการแก้ไข ประชาชนสามารถแจ้งองค์การบริหารได้โดยตรง หรือผ่านทางแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ หรือสื่อโซเชียลของหน่วยงาน และในบางกรณีของการบริหารส่วนตำบลอาจติดป้ายประกาศในชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆ รวมถึงโครงการแก้ไขปัญหาอุทกภัย เช่น จุดที่ซ่อมแซมแล้ว หรือโครงการที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

ตั้งคำถาม

“ อบต.จะจัดประชุมชี้แจงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการในพื้นที่ เช่น โครงการซ่อมแซมถนนที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม ซึ่งประชาชนสามารถเข้าร่วมเพื่อติดตามความคืบหน้าของโครงการและเสนอความคิดเห็นได้โดยตรง ” (นางรมเสีอะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่ติดตามความคืบหน้าของโครงการต่างๆที่อบต.ดำเนินการแก้ไขและป้องกันอุทกภัย ซึ่งจะเปิดเผยข้อมูลผ่านรายงานประจำปีของอบต. และแพลตฟอร์มออนไลน์ ” (นางพาตีเมาะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ เมื่อกลับสู่สภาวะปกติแล้ว อบต.จะทำแบบสอบถามผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ประชาชนประเมินผลการดำเนินงานของอบต. ประชาชนจะให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานของอบต. เช่น ความพึงพอใจในการช่วยเหลือ ความรวดเร็วในการช่วยเหลือประชาชน ” (นางมาซีเต๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ อบต.จะเผยแพร่ความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆที่อบต.ดำเนินการแก้ไขและป้องกัน ผ่านเว็บไซต์ของอบต. เฟซบุ๊ก และ Line กลุ่มของชุมชน ประชาชนสามารถติดตามข้อมูลความคืบหน้าของโครงการได้ ” (นายศุภชัย (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ ประชาชนในพื้นที่สามารถติดตามความคืบหน้าของโครงการซ่อมแซมถนนและการปรับปรุงระบบระบายน้ำในพื้นที่ได้โดยตรง หากพบปัญหาหรือความล่าช้าในการดำเนินการของอบต. ประชาชนสามารถแจ้งอบต.ได้โดยตรง หรือผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เว็บไซต์ หรือสื่อโซเชียลของอบต. ” (นางใบดี๊ะ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ บางกรณี อบต.จะติดป้ายประกาศในชุมชน เพื่อให้ข้อมูลความคืบหน้าของโครงการต่างๆ และโครงการแก้ไขปัญหาคอขวดให้ประชาชนทราบ เช่น โครงการที่ได้รับการซ่อมแซมแล้ว ” (นางสาวอุสนา (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567)

“ อบต.จะให้ประชาชนร่วมกันประเมินผลหลังจากทำโครงการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อนำข้อเสนอแนะของประชาชนไปแก้ไขในการบริหารจัดการคอขวดในอนาคต ” (นายกอเดร์ (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น ประเมินผลของโครงการหลังจากเสร็จสิ้น ประชาชนให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการซ่อมแซมถนนที่ชำรุด หรือแก้ไขปัญหาคอขวดที่ดำเนินไปแล้ว เช่น ประเมินคุณภาพของถนนและระบบระบายน้ำ ” (นายเส็ม (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ อบต.มีการประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อให้ประชาชนทำแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่างๆ เช่น โครงการซ่อมแซมระบบระบายน้ำ โครงการป้องกันน้ำท่วม หรือโครงการฟื้นฟูพื้นที่หลังน้ำลด อบต.จะสอบถามถึงความพึงพอใจของประชาชนในการทำงานของอบต. ” (นายอะหมัด (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

“ ประชาชนจะเข้าร่วมการประชุมของอบต. เพื่อเข้าไปรับอบต.นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการแก้ไขปัญหาคอขวด เพื่อให้ประชาชนทราบถึงความคืบหน้า และเป้าหมายการดำเนินงานในอนาคต ” (นายอาลี (นามสมมติ) , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2567)

การเปิดให้ประชาชนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินงานเป็นหนึ่งในแนวทางที่องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ใช้ในการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการและปรับปรุงกระบวนการทำงานในอนาคต โดยการประเมินผลนี้ เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความพึงพอใจในโครงการแก้ไขปัญหาคอขวดได้ และการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจไม่ได้เห็นในมุมมองของเจ้าหน้าที่โดยตรง ประชาชนสามารถชี้ให้เห็นถึงจุดบกพร่องของโครงการหรือแผนงาน ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และเพื่อศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้การถอดบทเรียนและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบรรเทาอุทกภัยตำบลกอลำ

การบรรเทาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อลดความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งแผนเผชิญเหตุขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมี 3 รูปแบบคือ 1) ระยะก่อนเกิดอุทกภัย 2) ขณะเกิดอุทกภัยและ 3) หลังเกิดอุทกภัย จะทำแผนเผชิญเหตุอุทกภัยร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การระบุดูเส้นทางอพยพ จุดพักพิงชั่วคราวและขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดน้ำท่วม

2. ด้านการเตรียมการอุทกภัยตำบลกอลำ

การเตรียมการก่อนเกิดอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ เช่น การเตรียมเสบียงการทำอุปกรณ์ป้องกัน รวมถึงวิธีการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยเมื่อเกิดอุทกภัย มีการจัดตั้งอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อช่วยในการสื่อสารและช่วยอพยพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย มีการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและหน่วยกู้ชีพ กู้ภัย เพื่อช่วยเหลือในเรื่องของการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

3. ด้านการสื่อสารตำบลกอลำ

วิธีการสื่อสารขององค์การบริหารจัดการอุทกภัย ขณะเกิดเหตุมีการแจ้งเตือนอุทกภัยผ่านระบบเสียงตามสายหรือลำโพงหมู่บ้าน ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook หรือ LINE เพื่อสื่อสารและแจ้งข่าวสารอุทกภัยให้กับประชาชน ซึ่งสามารถอัปเดตข้อมูลได้แบบเรียลไทม์เพื่อแจ้งเตือนภัยหรือให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัย และมีการประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนให้ช่วยกระจายข่าวสารและแจ้งเตือนภัยไปยังประชาชนในพื้นที่ของตนอย่างทั่วถึง

4. ด้านการฟื้นฟูทกภัยตำบลกอลำ

องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชน โดยการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือทางด้านจิตใจโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประสบภัยที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักและมีอาการเครียด มีการฟื้นฟูอาชีพของประชาชนในพื้นที่กอลำ เพราะพื้นที่ทำเกษตรของประชาชนเกิดความเสียหาย จึงมีการสำรวจความเสียหายเบื้องต้น และจะมีการเยียวยาให้ มีการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและเมล็ดพันธ์พืช ผักต่าง ๆ หรือซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เสียหายจากอุทกภัย มีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยการให้หน่วยงานดำเนินการลอกท่อและระบายน้ำเพื่อนำสิ่งกีดขวางออก ทำให้การระบายน้ำกลับมามีประสิทธิภาพมากขึ้นและป้องกันการเกิดอุทกภัยในอนาคต

จากการศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยกรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี สามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การร่วมคิดและการรับฟังของประชาชนตำบลกอลำ 2) การร่วมตัดสินใจของประชาชนตำบลกอลำ 3) การร่วมปฏิบัติของประชาชนตำบลกอลำ 4) การติดตามและประเมินผลของประชาชนตำบลกอลำ

1. ด้านการร่วมคิดและการรับฟัง

ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ ซึ่งประชาชนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของตนเองที่มักจะเกิดน้ำท่วมบ่อย จุดเสี่ยงของพื้นที่ที่จะทำให้เกิดอุทกภัย เพื่อให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การเตรียมพื้นที่ในการอพยพผู้ประสบภัย ซึ่งประชาชนสามารถสอบถามและเสนอแนวคิดได้ในระหว่างการประชุม

2. ด้านการร่วมตัดสินใจ

ประชาชนมีตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมเพื่อให้มีบทบาทในการวางแผนและมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันอุทกภัย มีการร่วมตัดสินใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเลือกแนวทางป้องกันอุทกภัยเพื่อให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง มีการตัดสินใจร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร มีหน้าที่ดูแลและวางแผนป้องกันอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น ร่วมตัดสินใจวางแผนการสร้างและปรับปรุงระบบระบายน้ำในหมู่บ้าน

3. ด้านการร่วมปฏิบัติ

ประชาชนร่วมมือกันจัดเวรยามในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดน้ำท่วม บ้านของประชาชนที่ไม่ได้รับผลกระทบสามารถเปิดพื้นที่บางส่วนของบ้านให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบพักชั่วคราว ในส่วนของประชาชนที่มีรถกระบะที่เหมาะสมแก่การขนย้ายจะร่วมกันอพยพผู้ประสบภัยไปยังศูนย์พักพิงชั่วคราว หลังจากน้ำลดประชาชนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความสะอาดที่อยู่อาศัยและ

พื้นที่สาธารณะที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย เพื่อฟื้นฟูพื้นที่กอลำให้กลับมาอยู่ในสภาพปกติ ประชาชนที่ไม่ได้รับผลกระทบมีการเข้าไปช่วยหน่วยงานในองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำเพื่อทำข้าวกล่องและแจกจ่ายให้แก่ผู้ประสบภัย

4. ด้านการติดตามและประเมินผล

องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำมีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เช่น โครงการซ่อมแซมระบบระบายน้ำ โครงการป้องกันน้ำท่วม หรือโครงการฟื้นฟูพื้นที่หลังน้ำลด แบบสอบถามนี้ถามถึงความพึงพอใจต่อคุณภาพของโครงการ ความรวดเร็วในการดำเนินงาน และผลกระทบที่ประชาชนได้รับ ในด้านการติดตามประชาชนในพื้นที่สามารถติดตามความคืบหน้าของโครงการซ่อมแซมถนนหรือการก่อสร้างระบบระบายน้ำในพื้นที่ของตนเองได้โดยตรง

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ 3 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ศึกษาการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี การบริหารจัดการแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรเทาอุทกภัยตำบลกอลำ ด้านการเตรียมการอุทกภัยตำบลกอลำ ด้านการสูบน้ำตำบลกอลำ และด้านการฟื้นฟูอุทกภัยตำบลกอลำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิมล สังวร (2561) สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี คือ ๑) ด้านการบรรเทาเป็นการแก้ไขปัญหาน้ำหลากท่วมในระดับลุ่มน้ำ จังหวัดสิงห์บุรีต้องมีการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเมือง ๒) ด้านการเตรียมการ ควรมีการปรับปรุงระบบระบายน้ำ เช่น ทำการขุดลอกระบายคู คลองน้ำ ๓) ด้านการสูบน้ำเป็นการดำเนินในช่วงขณะเกิดภัยควรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับอบต.ในการแก้ไขปัญห ๔) ด้านการฟื้นฟูเป็นการจัดการหลังเกิดภัย ประชาชนจำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขจะทำให้ปัญหาต่างๆลดน้อยลง

ประเด็นที่ 2 ศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทกภัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมคิดและการรับฟังของประชาชนตำบลกอลำ การร่วมตัดสินใจของประชาชนตำบลกอลำ การร่วมปฏิบัติของประชาชนตำบลกอลำ และการติดตามและประเมินผลของประชาชนตำบลกอลำ ซึ่งสอดคล้องกับ ธนาภรณ์ เมทณีสฤติ (2543) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการ

มีส่วนร่วม ดังนี้ การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติตามโครงการ และการร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลกล่อล้า ควรมีการจัดสถานที่รองรับสำหรับผู้ประสบภัยเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อช่วยผู้ได้รับผลกระทบที่พิกซ์ชั่วคราวได้อย่างเพียงพอ
2. องค์กรบริหารส่วนตำบลกล่อล้าควรส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการอุทกภัยให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้มีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการแจกกระสอบทรายก่อนที่จะเกิดอุทกภัย ไม่ต้องรอให้เกิดอุทกภัยก่อนถึงจะดำเนินการ ซึ่งไม่ทันการณ์และเกิดขาดแคลนเมื่อเกิดภาวะน้ำขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2556). การลดความเสี่ยงจากอุทกภัย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ภัยธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมอุตุวิทยา. (2561). หนังสืออุตุนิยมวิทยา : ภัยธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมอุตุนิยม.
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2558). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558. กรุงเทพฯ : กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.
- ชูโชค อายุพงศ์. (2560). “มาตรการบริหารจัดการภัยน้ำท่วม : มาตรการป้องกันน้ำท่วมทั้งที่ใช้มาตรการก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง”, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยรักดี ธรรมมงคล. (2554). อุทกภัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมอุตุนิยม.
- ธนาภรณ์ เมทนีสุดดี. (2543). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการรับบริการสื่อวีดิทัศน์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประพันธ์พงศ์ ชินพงศ์. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. สืบค้นจาก http://lunleckub.blogspot.com/search?updated-pragma=not_late. (2559). “ทางออกการบริหารจัดการน้ำของไทย”. ไทยพับลิก้า. 25 ธันวาคม 2559. <http://www.thaipublica.org/03/water-management-solutions>.
- บุญยวีร์ หนูประกอบ. (2565). แนวทางการเสริมพลังการมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2565).
- แพรชมพู ประเสริฐศรี. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำยม กรณีศึกษาตำบลวังจิก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ภาณุมาศ กำคำเพชร. (2550). แนวทางป้องกันการเกิดอุทกภัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มันทนา พฤกษ์วัน. (2560). อิทธิพลของภัยธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์. วารสารอุตุนิยมวิทยา, 3(1), 11-14.
- มณฑล จันท์แจ่มใส. (2551). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษา : เกาะมุก จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- มงคล จันท์ส่อง. (2544). "ระดับความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของสมาชิก อบต. อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร นครปฐม.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). "การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูป ราชการ." ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณ วังษ์วานิช (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิกิพีเดีย. (2561). ความหมายของอุทกภัย. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wik/อุทกภัย>.
- วิภา รุ่งติลกโรจน์. (2557). ภัยธรรมชาติและ การลดภัยพิบัติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมอุตุนิยมวิทยา.
- วีณา ปาละมี (2556). การจัดการเพื่อความปลอดภัยจากปัญหาอุทกภัย เทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์มหาวิทยลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิเรมอร ยงพานิช. (2565). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาอุทกภัยกับเทศบาลตำบลชิงแส อำเภอกระแสดินทร์ จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการและวิจัย. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 12 ฉบับที่ 12 (เมษายน – มิถุนายน 2565).
- สมิทธิ์ ธรรมสโรช. (2554). ภัยธรรมชาติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สุจินต์ ดาววีระกุล.(2527) "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด จังหวัด

นครสวรรค์ ประจำปี . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุวิมล สัจวงษ์. (2561). การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี. สารนิพนธ์. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดชุมพร. (2560). แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดชุมพร พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2534). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2555). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี

อรทัย เลียงจินดา. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงาน จังหวัดอุบลราชธานีในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ อุทกภัยในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563).

บุคลากรกรม

ชัยนั บ โตะชาย (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 2 บ้าน
ละหารยามู ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ซัรฟาน เจะแต (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). หน่วยงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 25 กันยายน
2567

ซัลมา มามะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 1 บ้านกอ
ล่ำ ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ดอฮะ วิชา (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลกอลำ
อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 25 กันยายน 2567

นุรุลฮูดา บาเหะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 3 บ้าน
สะตา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ผล มณิรัตน์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลกอลำ
อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 25 กันยายน 2567

มะราก็ กาหลง (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลกอลำ
อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 25 กันยายน 2567

มาหามะมากรี้ ดอเลาะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ปลัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 25 กันยายน 2567

มุนญาตี สาเหล็ก (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 4 บ้าน
ปูลากาซิง ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ยูไบตะ แมวาโชะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 5 บ้าน
ลานควาย ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

รอฮานี เจ๊ะแต (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 2 บ้านละ
หารยามู ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

อาตีเกะ เจะเลาะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีริน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 5 บ้าน
ลานควาย ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

อิสมาแอ ปือแน (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีรัน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลกอ
ลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 25 กันยายน 2567

อัยมาน สาแม (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีรัน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 1 บ้านกอ
ลำ ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ฮาวอ ยะโก๊ะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีรัน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 4 บ้านปูลา
กาชิง ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ฮุสนา สาแลระ (ผู้ให้สัมภาษณ์). จันจิรา ยีรัน และคณะ (ผู้สัมภาษณ์). ประชาชนในพื้นที่หมู่ 3 บ้าน
สะตา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. 27 กันยายน 2567

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ แนวทางการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
กรณีศึกษา ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ศึกษาเชิงคุณภาพ สำหรับ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จาก..... ได้ทำการศึกษาเอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของการวิจัยและแบบสัมภาษณ์

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....จนถึงเวลา.....

ผู้สัมภาษณ์ .....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ .....

ตำแหน่ง/อาชีพ.....ประสบการณ์ในการทำงาน.....

รายได้.....เพศ.....อายุ.....

การศึกษา.....ภูมิลำเนา.....

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

3.1 ด้านการบรรเทา

- 3.1.1 อบต.กอลำมีแผนป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยอย่างไร
- 3.1.2 อบต.กอลำมีมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างในการบรรเทาอุทกภัยอย่างไร
- 3.1.3 อบต.กอลำมีการรักษาพยาบาลอย่างไรจากผู้ที่ได้รับผลกระทบ
- 3.1.4 อบต.กอลำมีการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยอย่างไร

3.2 ด้านการเตรียมการ

- 3.2.1 อบต.กอลำให้ความรู้ในการเตรียมตัวแก่ประชาชนอย่างไร
- 3.2.2 อบต.กอลำมีการเตรียมจัดระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างไร
- 3.2.3 อบต.กอลำมีการเตรียมระบบการติดต่อสื่อสารอย่างไร
- 3.2.4 อบต.กอลำมีการดูแลบำรุงรักษาระบบระบายน้ำอย่างไร
- 3.2.5 อบต.กอลำมีการเตรียมอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างไร

3.3 ด้านการสู้ภัย

- 3.3.1 อบต.กอลำมีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจอย่างไร
- 3.3.2 อบต.กอลำมีการจัดระบบให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างไร
- 3.3.3 อบต.กอลำมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยในช่วงกลางคืนอย่างไร
- 3.3.4 อบต.กอลำจัดระบบสังเกตและติดตามสถานการณ์น้ำท่วมอย่างไร
- 3.3.5 อบต.กอลำมีการติดต่อประสานงานในการช่วยเหลือประชาชนอย่างไร

3.4 ด้านการฟื้นฟู

- 3.4.1 อบต.กอลำมีการฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชนอย่างไร
- 3.4.2 อบต.กอลำมีการฟื้นฟูอาชีพของประชาชนอย่างไร
- 3.4.3 อบต.กอลำมีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัยอย่างไร

ส่วนที่ 4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

4.1 การร่วมคิดและการรับฟัง

- 4.1.1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมหรือปรึกษาหารือร่วมกับอบต.อย่างไร
- 4.1.2 ประชาชนร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัยอย่างไร
- 4.1.3 ประชาชนร่วมรับฟังแผนการเตรียมความพร้อมของอบต.อย่างไร

4.2 การร่วมตัดสินใจ

- 4.2.1 ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างไร
- 4.2.2 ประชาชนร่วมตัดสินใจเลือกโครงการบริหารจัดการอุทกภัยของอบต.อย่างไร

4.3 การร่วมปฏิบัติ

- 4.3.1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของอบต.ในการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างไร
- 4.3.2 ประชาชนมีการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจในการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างไร
- 4.3.3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างไร
- 4.3.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพึ่งพาตนเองเพื่อป้องกันการเกิดอุทกภัยเบื้องต้นอย่างไร

4.4 การร่วมติดตามและประเมินผล

- 4.4.1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยของอบต.อย่างไร
- 4.4.2 ประชาชนร่วมประเมินผลโครงการบริหารจัดการอุทกภัยผ่านช่องทางใดบ้าง
- 4.4.3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามโครงการบริหารจัดการอุทกภัยผ่านช่องทางใดบ้าง

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข.
ภาพประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ภาพที่ ข. 1 พบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการปรึกษาในการลงพื้นที่

ภาพที่ ข. 2 สัมภาษณ์ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ภาพที่ ข. 3 สัมภาษณ์หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลกอลำ

ภาพที่ ข. 4 สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ภาพที่ ข. 5 สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ภาพที่ ข. 6 นำบทวิจัยเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล : นางสาวรุฬฟาเอ ยีตาเยะ
 วันเดือนปีเกิด : 06 พฤศจิกายน 2545
 ที่อยู่ปัจจุบัน : 36/4 หมู่ 1 ตำบลกระเสาะ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี
 94140
 โทรศัพท์ : 065 - 7033590
 Email Address : 406422020@yru.ac.th

ประวัติการศึกษาโดยย่อ

2557 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอิสลามพัฒนา ตำบลกระเสาะ อำเภอมายอ
 จังหวัดปัตตานี

2561 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศิริราษฎร์สามัคคี ตำบลถนน อำเภอมายอ จังหวัด
 ปัตตานี

ปัจจุบัน กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง
 และกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล : นางสาวจันจิรา ยีรัมย์
 วันเดือนปีเกิด : 20 เมษายน 2546
 ที่อยู่ปัจจุบัน : 23/2 หมู่ 5 ตำบลฉาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา
 90160
 โทรศัพท์ : 065 - 2736044
 Email Address : 406422046@yru.ac.th

ประวัติการศึกษาโดยย่อ

2557 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสมบูรณศาสตร์ ตำบลนาหวี อำเภอนาหวี จังหวัด
 สงขลา

2561 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสมบูรณศาสตร์ ตำบลนาหวี อำเภอนาหวี จังหวัด
 สงขลา

ปัจจุบัน กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง
 และกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : นายมุฮัมมัดราฟิด สะมะแอ
 วันเดือนปีเกิด : 13 มีนาคม 2546
 ที่อยู่ปัจจุบัน : 92 หมู่ 1 ตำบลเกียร์ อำเภอสุคริน จังหวัดนราธิวาส
 96190
 โทรศัพท์ : 092 - 6524180
 Email Address : 406422008@yru.ac.th

ประวัติการศึกษาโดยย่อ

2557 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรอมานีเย ตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัด
 นราธิวาส

2561 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรอมานีเย ตำบลแว้ง อำเภอแว้ง จังหวัด
 นราธิวาส

ปัจจุบัน กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง
 และกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ยะลา อำเภอมือง จังหวัดยะลา